

ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

לימוד מאמר 'דער פרומער וארא' - עמ' ב
שבת פרשת שמות, כ"ג טבת ע"ז - כפ"ח

"דבר יום ביומו" תשע"ז (1) - עמ' יב
מסר יומי הנשלח בסרטוני הוואטסאפ

ברית זושא ישראל שי' שחר - עמ' יט
י"ט טבת ע"ז - כפ"ח

התוועדות י"ט כסלו לנשים - עמ' לב
כ' כסלו ע"ז - בנייני האומה-ירושלים

כוונת התפלה - עמ' מה

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ד

יוצא לאור לקראת שבת
פרשת וארא תשע"ז

דער פרומער וארא (1)

המחזירים בתשובה של המגיד ממעזריטש - אדמו"ר הזקן (הראש) ורבי אהרן הגדול (יד ימין) | דער פרומער וארא ("היום יום" ב' שבט) | השאלות על "ושמי הוי' לא נודעתי להם" ועל "אם ישראל עושין תשובה נגאלין וכו'" | "לא ידח ממנו [מעצמותו] נדח" - השתאבות הנפש המוגבלת בעצמות ה' | תורה ומצוות - לבושי הנפש להתכלל באחדות ה' | "בא בימים" - המחסר לבוש אחד כאילו לא קיים מצוות כל ימיו | העצה - תשובה-בושה | עומק בושת הצדיקים

[אחרי מנחה]

המחזירים בתשובה של המגיד ממעזריטש
— אדמו"ר הזקן (הראש) ורבי אהרן הגדול (יד ימין)

שבת שלום לכולם. מחר, ביום ראשון, יהיה היארצייט של אדמו"ר הזקן (באותה קביעות כמו ביום ההסתלקות, מוצאי שבת קדש פרשת שמות), ננגן את אחד הניגונים המוכרים שלו — "קול דודי". מסורת שעל ידי הניגון הזה היה מעורר אדמו"ר הזקן אנשים בתשובה.

היו למגיד ממעזריטש שני תלמידים שהתמסרו במיוחד לעשות בעלי תשובה, לא כולם יודעים שהיו אלו אדמו"ר הזקן ורבי אהרן הגדול מקרלין.

רבי אהרן מקרלין נפטר צעיר, בגיל שלושים ושש, ומסופר עליו שהוא הספיק בחייו הקצרים לעשות שמונים אלף בעלי תשובה. הוא היה "ימין מקרבת" והחזיר יהודים בתשובה על ידי חיבוק יד ימין ("וימינו תחבקני"). הוא נפטר ב"ט ניסן חצי שנה לפני המגיד. כאשר רבי אהרן מקרלין נפטר המגיד אמר שנכרתה לו יד

ימין והוא לא יכול לפעול עוד בעולם, ואחרי חצי שנה, ב"ט כסלו, המגיד נפטר.

רבי אהרן היה ה"ימין מקרבת" ואדמו"ר הזקן היה המוח, יוצא שיש גם בראש "ימין מקרבת". כאשר המגיד נפטר עשו הגרלה איזה אבר כל תלמיד יזכה לטהר ואדמו"ר הזקן זכה בראש. יוצא שאפשר לקרב יהודי עם יד ימין, עם חיבוק גדול, ואפשר לקרב יהודי דרך המוח, וזו הדרך של האדמו"ר הזקן. זהו גם סוד הנשיקין, תורת משיח, שכולה תורת חסד (תורה דעתיקא, "לית שמאלא בהאי עתיקא כולא ימינא") — "ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין". אדמו"ר הזקן אמר שיש לו מעלה על גבי הרבי שלו, המגיד, בכך שהוא החזיר יהודים בתשובה*.

דער פרומער וארא ("היום יום" ב' שבט)

המאמר שנלמד נקרא בפי החסידים "דער פרומער וארא", במנחה קראנו את תחילת פרשת וארא, ולכן בחרנו את המאמר הזה שמדבר על תשובה. המאמר זכה בשם

* ראה שיחת פרשת וארא תשח"י סט"ו (ואילך) וש"נ.

צריך להבין גם את הקשר של המאמר לרבי זושא.

נקרא את "היום יום" של ב' שבט:

אאמו"ר סיפר [כל ה'היום יום' הרבי מביא פתגמים או סיפורים שאמר הרבי הקודם. פה הרבי הקודם מצטט את אבא שלו – הרבי רש"ב]: הדרוש **וארא גו' ושמי ד' גו' המדבר בענין כי לא ידח ממנו נדח** [כמו שאמרנו, הרבי אומר כאן שעיקר נושא המאמר הוא "כי לא ידח ממנו נדח"]. (לא המודפס בתורה אור [גם בתורה אור, ספר המאמרים המוכר של אדמו"ר הזקן, יש דרושים על "וארא", אבל המאמר הזה לא מופיע שם. המאמר שלנו מודפס בתורה אור דפוס לעמברג משנת **תרי"א**, שנת **תורה**, ספר נדיר ביותר. פה הדפסנו מהספר הכי חדש שמביא את המאמר הזה²], קנה לו שם "דער פרומער **וארא**", והיה רגיל רבנו הזקן לחזור אותו אחת לשלוש שנים [רואים שהוא מאמר מיוחד – לא אומרים אותו פעם אחת וזהו אלא חוזרים עליו פעם אחר פעם, פעם בשלוש שנים], ובכל פעם ופעם כמעט שהיה אומר אותו כלשוננו. ואמר הצמח צדק: יעדער מאל איז געווען א אור חדש [בכל פעם היה זה אור חדש]. אפילו שאדמו"ר הזקן היה אומר אותן מילים האור היה חדש לגמרי בכל פעם. כמו שהוא יסביר, מכיון שזהו גילוי המאור עצמו האור-חדש, ש"חדש להיות אור" (שעד

מיוחד – "דער פרומער וארא". התרגום הוא 'וארא החרדי' – לא בדיוק חרדי אלא פרום. יודעים מה זה פרום? כשיהודים פשוטים מוסרים את הנפש על שמירת התורה והמצוה בתמימות זה 'פרום'. המאמר מדבר על תשובה. כאשר הרבי הקודם מזכיר אותו הוא אומר שהמאמר מדבר על "כי לא ידח ממנו נדח" – זהו הנושא העיקרי של המאמר.

בטח מכירים את הספר הקטן הזה – לוח "היום יום". הרבי כתב אותו עוד בחיי הרבי הקודם. הרבי הקודם אמר לו שיתאים פתגם או סיפור לכל יום מימות השנה. בכל יום הרבי שם פתגם או סיפור שקשור בעצם לאותו יום. באותה שנה שהרבי כתב את "היום יום" ב' שבט היה בפרשת וארא והרבי מביא פתגם על המאמר שלנו. ב' שבט הוא תאריך מיוחד בתולדות החסידות – הוא יום ההילולא של אחד התלמידים הגדולים של המגיד, החבר הכי טוב של אדמו"ר הזקן. מישהו יודע מי? [ר' מנחם מענדל מויטבסק?] לא, רבי מנחם מענדל היה רב-חבר של אדמו"ר הזקן. לאחר פטירת המגיד אדמו"ר הזקן קיבל אותו לרבי. אחר כך, כאשר רבי מנחם מענדל עלה לארץ, אדמו"ר הזקן רצה לעלות איתו אבל הוא לא הרשה לו. אדמו"ר הזקן הלך איתו כברת דרך ובאמצע המסע לארץ ישראל רבי מנחם מענדל פקד עליו לחזור ואמר לו שהוא צריך להשאר ולהנהיג את החסידים ברוסיה. בכל אופן, של מי ההילולא בב' שבט? הוא אפילו כתב הסכמה לספר התניא – רבי זושא מאניפולי. אם הרבי שם דווקא ב-ב' שבט את הפתגם על המאמר שלנו

ב קובץ כרם חב"ד ב (עמ' 4 ואילך, בתוספת סקירה, השוואת כת"י וצילומם, הגהות והוספות מהצמח צדק, רבי הלל מפאריטש ותמצית הוספות הרבי למאמר משנת תשי"ב). המאמר נדפס גם מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות.

[את זו דרש אדמו"ר בשבת
שמברכין שבט שנת תקנ"ד]

השאלות על "ושמי הוי" לא נודעתי להם"
ועל "אם ישראל עושיין תשובה נגאלין וכי"

וארא אל אברהם וגו' באל שדי ושמי
הוי"ה [שם העצם]. לא נודעתי להם
והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים
[רבי בונים מפשיסחא אמר ווארט, שבשביל
לצאת ממצרים צריך קודם כל לצאת
"מתחת סבלות מצרים" – כל עוד יהודי
מסוגל לסבול את הגלות הוא לא יצא ממנה.
בשביל לצאת מהגלות צריך להגיע למצב
בנפש שאי אפשר לסבול אותה עוד רגע כלל
וכלל. זה מה שהרבי רצה שנעשה כשהוא
צעק כל כך על הגאולה, והורה לנו לצעוק
אתו יחד "עד מתי?!", שכבר לא נוכל
לסבול יותר את הגלות.] וגו' וידעתם כי
אני הוי"ה וגו' וצ"ל הלא גם אצל
האבות כתיב וירא אליו הוי"ה [שאלה
ידועה שכל המפרשים שואלים: איך ה'
אומר שהוא לא נודע לאבות בשם הוי'? הרי
גם אצלם, בכמה וכמה מקומות מוזכר
שדבר אתם שם הוי'?!], וגם להבין איך
יזכו למדרגה גדולה זאת [של שם הוי'].
ביציאת מצרים שנאמר וידעתם וגו'.

אך העניין הוא על פי מאמר רז"ל אם
ישראל עושים תשובה נגאלים ואם
לאו אין נגאלים, ולכאורה אינו מובן
הלשון ואם לאו כו' [למה צריך להגיד
שאם לא עושים תשובה – לא נגאלים? הרי
כבר היה כתוב שאם יעשו תשובה יגאלו
ו"מכלל הן אתה שומע לאו" שאם לא יעשו
תשובה – לא יגאלו. למה צריך לומר זאת
שוב? מובן שהמאמר חז"ל בא להדגיש בכך

עתה היה עצם ולא אור), מתחדש כל הזמן,
ולכן כל פעם המאמר היה נשמע משהו
חדש.]. האט דער טאטע געוואנט [הרבי
רש"ב אומר שאביו, הרבי מהר"ש, אמר על
כך]: א אור איז אלע מאל גלייך, אבער
מאור איז אלע מאל ווי א דבר חדש
[האור תמיד שווה, אבל מאור הוא בכל פעם
דבר חדש. המאור בעצמו מתחדש כל הזמן,
כמו שדברנו על "תורה חדשה"^ג. יש לשון
בחז"ל על המאור של התורה "המאור שבה
יחזירנו למוטב", משפט שמדבר על חזרה
בתשובה, לכן מאוד מתאים למאמר שלנו
שמדבר על חזרה בתשובה, דווקא המאמר
הזה שמחזיר יהודים בתשובה הוא המאור,
כי 'המאור שבה יחזירנו למוטב'. למרות
שכל החסידות היא 'המאור שבתורה',
כנראה לפי זה צריך לומר שיחסית המאמר
הזה הוא מאור לגבי שאר המאמרים. לא
סתם שאומרים ככה על המאמר הזה, זה
קשור לתוכן שלו].

המאמר הוא משנת תקנ"ד – שלש שנים
לפני הדפסת ספר התניא, חמש שנים לפני
המאסר והגאולה של אדמו"ר הזקן – מאמר
מוקדם, לכן מאוד מיוחד שיש הגהות של
אדמו"ר הזקן עצמו על המאמר. כנראה זהו
המאמר היחיד עם הגהה של האדמו"ר
הזקן. כל המאמר הוא הנחה של החסידים
ועל ההנחה הזאת אדמו"ר הזקן כתב הגהות
בכתב יד קדשו, פה בהדפסה כל האותיות
המודגשות הן ההגהות של אדמו"ר הזקן.
נתחיל לקרוא:

^ג בשיעורי י"ט כסלו ש"ז.

ואז "לא ידח ממנו נדח". בנילגול זה או בגלגול אחר [גם אם בגלגול הזה לא הצלחת בסוף לאשתאבא בגופא דמלכא אפשר בגלגול אחר, יש לך עוד הזדמנות, ובסוף כודאי תזכה], ולא סגי בלאו הכי [הוא מדגיש שאי אפשר אחרת, ה' ברא את הנשמות כך שהן תחזורנה למקום הכי גבוה, יותר גבוה ממקורן טרם ירדו להתלבש בגוף גשמי, להשאב בגוף המלך ממש. החזרה לה' היא טבע בנשמות ישראל].

אך איך תהיה זאת הנפש שהיא בבחי' גבול ונברא [יש ביטוי בחסידות שהנשמה במקורה היא "חלק בורא", אבל היא לא נשאת כן – ה' הוריד אותה לעולם וה' חלק בורא [ש]נעשה נברא". איך דבר נברא ומוגבל יכול להישאב בגוף המלך שהוא אין סופי? **משתאבת בגופא דמלכא א"ס ב"ה** להיות לאחדים **ממש**,

תורה ומצוות – לבושי הנפש להתכלל באחדות ה'

הנה מודעת זאת מ"ש בזוהר ע"פ ואברהם זקן בא בימים [הוא יסביר שכל יום הוא לבוש לנשמה, כדי שתוכל להתאחד עם ה'], והוא על דרך מה שכתוב ימים יוצרו ולא אחד בהם [על המילה "ולא" בפסוק יש קרי וכתוב, בכתוב כתוב "ולא" ובקרי "ולו". בכל פסוק עם קרי וכתוב יש משהו נסתר – לא רק שהכתוב הוא הנסתר והקרי הוא הנגלה – שכדי לגלותו צריך לדרוש גם את הקרי וגם את הכתיב, כפי שהוא ידרוש בהמשך המאמר בפסוק זה]. כי הנה הימים הם בחינת לבושים להלביש נשמת האדם, והם הם התורה

עוד משהו]. דמשמע דלא סגי בלאו הכי הגם שלא יהיה בידם הטא ועוון כלל [הרבי לומד מהכפילות שצריך לחזור בתשובה גם אם אין חטאים, כולם צריכים לחזור בתשובה גם צדיקים גמורים. זהו התפקיד של המשיח, כמאמר הזהר ש"משיח אתא לאתבא צדיקא בתיובתא" – משיח בא בשביל להחזיר את הצדיקים בתשובה. לכאורה, הצדיק מושלם, אין מה לתקן אצלו, אבל דווקא אותו בא המשיח לתקן ולהחזיר בתשובה. אמנם, כמו שהוא יסביר, גם לצדיקים יש חטאים – אין אף אחד שאין לו פגם, "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" – ובכל זאת העיקר הוא החזרה בתשובה בכל מקרה, לא רק על חטאים].

"לא ידח ממנו [מעצמות] נדח" – השתאבות הנפש המוגבלת בעצמות ה'

אך הנה [פה מתחילות להיות אותיות מודגשות, המלמדות שזו הגהה של אדמו"ר הזקן על ההנחה שהחסידים עשו למאמר:] **כתיב לא ידח ממנו נדח ממנו דיקא** [אפשר לראות שכל פעם שמביאים מאמר חז"ל מדייקים בו דיוק אחר, תוספת על הפשט הפשוט המשתמע בקריאה שטחית. פה אדמו"ר הזקן מדייק שכתוב דווקא "ממנו" – "ממנו" הכוונה מה' בעצמו, שכל הנשמות יחזרו עד המקום הכי גבוה, לה' בעצמו.], **שכל הניצוצות שבכל נפשות ישראל סופן לאשתאבא בגופא דמלכא ממש** [הכוונה להכלל בעצמות ה' (באותיות של קבלה – בעצמות ז"א דאצילות)]. **בצאתם מהגוף** [ביציאת הנשמה מהגוף נשלמת כל עבודתה ואז היא עולה למעלה – היא עולה עד הקב"ה עצמו

את הגן עדן שלך ולא את העולם הבא שלך אלא רק אותך בעצמך ("אנא נסיב מלכא"). גם פה, כל הענין הוא להתאחד עם ה' בעצמו ולא רק לזכות לחלק בגן עדן ובעולם הבא, הנשמות חוזרות למקום הכי גבוה, לאשתאבא בגופא דמלכא ממש.], והיו לאחדים ממש ע"י התורה ומצות שהם הם הממוצעים המקשרים ומחברים נפשו האלקית הנגבלת בגדר גבול מקום ומלוכשת בגוף ונפש החיונית [רגילים לחשוב שעיקר ענין חסידות חב"ד הוא להבדיל בין הנפש האלוקית לנפש הבהמית, אבל צריך לשים לב שאדמו"ר הזקן בתניא יותר משתמש בכיטוי נפש החיונית, כמו שכתוב כאן, או לפעמים נפש הטבעית. לא תמיד טוב להתיחס אליה בתור נפש בהמית, הרבה פעמים צריך להתיחס בתור נפש חיונית, יותר פרווה. הכינוי נפש בהמית בא להדגיש את המדות הבהמיות הבלתי מתוקנות, שעל האדם לבטש, ואילו הכינוי נפש החיונית או נפש הטבעית בא להדגיש רק שהיא לא אלוקית, לא בבטול מורגש לה. והיינו בהיות "בגדר גבול מקום ומלוכשת בגוף..."], לרבקה בו ית' ממש שאינו נגבל ואינו נתפס אפילו בשום שכל והשגה,

וא"א כ"א ע"י תורה ומצוות שהם ממוצעים, שהתורה היא רצונו של מקום והוא ורצונו אחד והמצוות הם איברים דמלכא [בלשון הקבלה, רצון היינו פרצוף אריך אנפין ואילו אברים היינו פרצוף זעיר אנפין.], ואף על פי כן נשתלשלו וירדו ממקום כבודם ומתלבשים בענינים גשמיים, ועל ידי

ומצות אשר יעשה אותם האדם בהם להמשיך עליו אחרותו יתברך להבטל ולהכלל [יש פה שתי מלים, "להבטל ולהכלל" – בתחלה צריך להבטל ולאחר מכן להכלל, הבטול, להגיע לאין, הוא הכנה להתכללות ממש בה' (כמו שבין כל שני 'יש' יש 'אין' באמצע, ע"ד רקבון הגרעין כו)]. לפעמים, כתופעה יוצאת דופן, הביטוי הוא הפוך 'להכלל ולהבטל', כלומר שהבטול מגיע לאחר ההתכללות ויותר גבוה ממנה (בסוד האין האמיתי שגבוה גם מההתכללות ביש האמיתי). הביטוי הכפול הזה חוזר הרבה בתניא ובדא"ח בכלל, ורבי לוי'ק, האבא של הרבי, מבאר אותו בפירושו לתניא. [באור ה' א"ס ב"ה בכלות הנפש ממש כנר בפני האבוקה לאשתאבא בגופא דמלכא,

דהיינו שתהא נפשו האלוקית מיוחדת ביחוד גמור ובאחדות אמיתי במקור היותה חיי החיים ב"ה [הנשמות מגיעות עד הקב"ה בעצמו ולא רק לגן עדן. הרמב"ם – שההילולא שלו היתה ביום רביעי השבוע – אומר שהשכר של קיום המצות הוא לא גן עדן אלא העולם הבא, וגם מי שעובד את ה' בשביל השכר של העולם הבא זו עבודה שלא לשמה, לא עבודה לשמה, מאהבה, כמו שהיה אצל "אברהם אוהבי", היהודי הראשון. השכר האמיתי הוא להיות עם ה' על ידי קיום רצונו יתברך ("שכר מצוה מצוה עצמה", מצוה לשון צוותא, חיבור עם ה' עצמו), והניגוד שלו – העונש – הוא כרת. הרמב"ם לא מדבר על עונש בגיהנם אלא שהעונש הוא כרת – פשוט לא להיות עם ה'. גם אדמו"ר הזקן היה אומר שהוא לא רוצה לא

שלא לומד שעה אחת חייב כרת (כמו שגם מובא בפרק א בתניא): [ולכן אמרו רז"ל מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק עליו נאמר הכרת תכרת וגו' שנשמתו אינה יכולה לעלות וליראות באור ה', כמו שנאמר בזוהר דהוה לבושא חסירא כו'ומי שא"א לו לעסוק בתורה כל היום מפני שהוא בעל עסק ומשא ומתן, די לו בפרק אחד שחרית כו' [למי שצריך, בהשגחה פרטית, לצאת לעבוד, ולא יכול ללמוד כל היום כולו, מספיק הלימוד שהוא חייב בו בשביל לעשות את הלבוש של אותו יום. הלשון "די לו בפרק אחד שחרית" קשורה לשם "אל] שדי", עליו כתוב "שאמר לעולמו די" ו"שיאמר די לצרותי". את ה"פרק אחד שחרית" הוא אומר במפורש אבל את ה"פרק אחד ערבית" הוא לא מזכיר, רק רומז עליו ב"כו", משמע שהעיקר הוא ה"פרק אחד שחרית" – מה שלומדים לפני שיוצאים לעבודה], מאחר שלא הזמינו לו פרנסתו מן השמים כדי שיהיה פנוי כל היום הרי כך שיערו לבושי נשמתו לפי מקור חוצבה, ודי לה בפרק אחד שחרית. מה שאין כן מי שאפשר לו נענש אפי' על בטול שעה אחת, כמו שמצינו כמה פעמים בזוהר, והיינו מאחר שיש לו פנאי ללמוד הרי הוא צריך לעשות לבושין ואי לא הוי לבושא חסירא כו'.

וזהו ואברהם זקן בא בימים [אברהם עשה מצוות בכל הימים, ולא היה חסר אפילו לבוש אחד. הלבושים גורמים להיות במודעות נכונה – מודעות לאלקות – ואם לבוש אחד חסר ממילא כל המודעות חסרה.

זה יכולים לעלות ולקשר נפש האלוקית שבאדם ולכללה באורו ית'. וצריך לסגל תורה ומצוות [כל לימוד תורה ועשיית מצוות צריך לסגל לקב"ה – לקשר אליו]. ואפי' מצווה אחת כמה פעמים [על כל מצווה צריך לחזור כמה פעמים. לדוגמה, לא מספיק להניח תפילין רק פעם אחת בחיים (ובכך לצאת מגדר "קרקפתא דלא מנח...") אלא צריך כל יום, ואם חסר יום אחד אי אפשר להשלים אותו על ידי שתי מצוות למחרת. הצמח צדק אומר "שאדמו"ר הזקן אמר שיש צדיקים שיושבים בגן עדן מאה וחמשים שנה ולא מבינים למה צריך לעשות מצווה אחת מדי יום ביומו דווקא, למה אי אפשר להשלים יום שחסר עם קיום המצוה פעמיים ביום המחרת?! הצמח צדק אמר שהיתה על כך תשובה אבל כולנו שכחנו... בכל אופן בשביל הלבושים של הנשמה, שלא יהיה חסר שום לבוש, צריך לחזור על המצוות כמה פעמים, דבר יום ביומו], כמספר הימים אשר נתנו לו מן השמים כפי שיעור הלבושים הצריכי לשרש נשמתו.

"בא בימים" – המתסר לבוש אחד כאילו לא קיים מצוות כל ימיו

[הרבי רש"ב אמר על המאמר הזה בכלל שהוא 'א בייזע חסידות', חסידות 'זועפת' או 'רוגזת' ... למעליותא (שייך לחדש טבת, בו נאמר המאמר, שחושו הוא חוש הרוגז, "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע..."), כאן הוא אומר בחריפות שכל מי

י אוה"ת בראשית עמ' 2238 (הובא בכרם חב"ד שם עמ' 12).

בתחילת המאמר הוא מצטט רק עד אברהם – "וארא אל אברהם וגו'" – את שאר האבות הוא רק רומז ב"וגו'". וגם "וירא אליו הוי'" מדבר על אברהם, "אליו" הכוונה לאברהם. גם במלה "וארא" וגם במלה "וירא" יש אותיות אור, אברהם הוא אור האהבה. [שהיא האהבה לה' לדבקה בו ולהבטל ולהכלל באורו ית' שיהיה בחי' זקן זה קנה חכמה, שיהיה בחי' חכמה בחי' אין דהיינו בחי' אחדותו ית' האמיתי נקנה בקנין נפשו האלוקית, להתפשט ולהתלבש בו ממש בכדי להבטל ולהכלל באור ה' ממש כמו שנאמר בזוהר לאשתאבא בגופא דמלכא, כדבר הנשאב בנפש האדם ונתפס ונקלט בו עד שנעשה עמו לאחדים ממש, הוא ע"י כי בא בימים שהם הם בחי' הלבוישים שעל ידם נקנה בנפשו להתפשט ולהתלבש בו אור א"ס ב"ה ממש ואחדותו האמיתי.

וזהו ולא אחד בהם, ולו קרי בוי"ו, שממשיך בחי' אחד בהם בהימים הנ"ל]זה ההסבר היותר פשוט. תמיד הקרי הוא יותר פשוט מהכתיב, הכתיב הוא לדרשה.], ולא כתיב באל"ף שאין האחד האמיתי הוא אור א"ס ב"ה מתלבש בהם ביחוד גמור ואמיתי כראוי לה לאותה נפש שתוכל לאשתאבא בגופא דמלכא עד מלאת מספר הימים דוקא שנקצבו לה להיות בעולם הזה כדי לקרות ק"ש כל כך פעמים ולהתפלל וללמוד ב"כ כנ"ל ולתן צדקה ב"כ. ולכן ארז"ל שמי שלא קרא ק"ש פעם א' מעלין

אם רגע אחד אתה לא חושב על הקב"ה אותו רגע חסר, עשית חלל ריק מאלקות, חילול ה' (ולא תחללו את שם קדשי וגו'). על מי עוד כתוב שהיה זקן בא בימים? על דוד המלך. לכן ההפטרה של פרשת חיי שרה, בה כתוב "ואברהם זקן בא בימים", היא "והמלך דוד זקן בא בימים" – לשון שכתובה גם באברהם וגם בדוד (וגם ביהושע). בן כמה היה אברהם כאשר נכתב עליו "ואברהם זקן בא בימים"? "וירא אליו הוי'" היה בגיל 99, העקידה בגיל 137, בזמן העקידה נולדה רבקה ופה היא בת 3. יוצא שאברהם בפסוק זה הוא בן 140, 35 שנה לפני שנפטר בגיל 175. 35 נכנס ארבע פעמים בתוך 140. אם כן, יוצא שכאשר כתוב על אברהם שהוא "זקן בא בימים" הוא עבר 4 חמישיות מהחיים. אפשר להקביל את כל חמש החמישיות של חיי אברהם לנר"ן ח"י. אם כן, כאשר הוא הגיע לסיום החיה נכתב עליו שהוא "זקן". כמו שהוא יסביר בסמוך, זקן הוא בחינת החכמה, לכן מאוד מתאים שבאותו זמן הוא השלים את מדרגת החיה. מדרגת החיה מקיפה על הנפש מקיף קרוב, היא איננה שכל. כך אדמו"ר הזקן מסביר בתניא על מדרגת החכמה שהיא מעל הטעם וההשגה ואיננה שכל. בכל התניא אין כתר, לכן הוא מסביר את החכמה כמה שמעל השכל, רק בבינה מתחילים להכנס לשכל. אמרנו שאברהם היה בן 140. בן כמה היה דוד בזמן שנאמר בו "זקן בא בימים"? בן 70. מה היחס ביניהם? "שלם וחצי", יחס מאוד חשוב.]

כי מדת אברהם [הכל פה מסתובב סביב אברהם. גם בציטוט של הפסוק

בשכלו גדולת ה' אשר הוא ממכ"ע וסוכ"ע וכולא קמיה כלא השיב, ואיך הוא עומד עליו ורואה במעשיו המגונים בעיניו, וצופה ומביט כל מחשבותיו ובוהן כליות ולב [כמו הביטוי בתניא שהרבי הכניס ב-יב הפסוקים: "והנה הוי' נצב עליו ומלא כל הארץ כבודו ומביט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי..."] ולית אתר פנוי מיניה, בודאי יפול עליו הבושה ממנו ית'.

עומק בושת הצדיקים

ובחי' בושה זו יש לה כמה בחי' מרום המעלות עד סוף כל דרגין, וסביביו נשערו מאד [חז"ל דורשים את הפסוק "וסביביו נשערה מאד" על הצדיקים, הנמצאים "סביביו" של הקב"ה, ומסבירים שהם מדקדקין על עצמם כחוט השערה, שאפילו דברים קטנים שהם עושים נראים להם כעבירות גדולות]. ומדקדקין על עצמם כחוט השערה שרואין בעצמם כי פנה לבם ומחשבתם מדביקות וקרבת אלוקים ועבודתו, שבו ויבושו מגדולת ה' העומד לנגדם תמיד [זו תורה של מורנו הבעל שם טוב על הפסוק "אשרי אדם לא יחשוב הוי' לו עון...". הפירוש הפשוט בפסוק הוא – אשרי אדם שה' לא מוצא לו עוונות. אבל מורנו הבעש"ט דורש – אשרי אדם שעבורו "לא יחשוב הוי'", כשהוא מרגיש שהיה איזה רגע שהוא לא חשב על ה', נחשב "לו עון", הוא מרגיש אותו כעון חמור. הבושה היא אחת המדות הטבעיות של היהודים. אמנם כתוב ש"ישראל עזין שבאומות", אבל הבושה התחדשה במתן תורה. במתן תורה

עליו כאילו לא קרא מימיו [שוב, הוא אומר בחריפות גדולה, שאם יום אחד לא קראתי קריאת שמע – כאילו לא קראתי אף פעם, ממש א בייזע חסידות...], וכן לענין ביטול תורה ח"ו.

העצה – תשובה-בושה

עד כאן החלק של הצדיקים. מכאן הוא עובר לבעלי תשובה:

אך אין כל אדם זוכה לזה [הכוונה שאף אחד לא זוכה לזה...]. שיהיו כל ימיו שלמים ולא יחסר מהם אפי' שערה אחת ורגע א', והעצה לזה ארז"ל שיהיו כל ימיו בתשובה [על ידי התשובה משלימים את הפגם שנעשה כשלא מקיימים את כל המצוות. כתוב בזוהר "לתלת קשרין מתקשראן דא בדא קוב"ה אורייתא וישראל". בפשטות כתוב שישראל קשורים בתורה והתורה קשורה בה'. אבל, שואל הרבי, אם כך יש רק שני קשרים – אמנם יש שלשה דברים, אבל רק שני קשרים מקשרים אותם. הרבי עונה שיש קשר שלישי סמוי, המחבר בין ישראל לקב"ה שלא דרך התורה – זהו קשר התשובה. לכן מי שפגם לפי התורה יכול לתקן זאת על ידי התשובה].

וענין התשובה כי טובה אותיות בושה, וכן תשוב אותיות בושת [עיקר התשובה הוא להתבייש בעצמי]. וכמו למשל כשאדם עושה דברי שמוות ואח"כ רואה שאחרים רואין אותו מיד נופל עליו בושה ומתבייש מאד, והכל לפי המבייש והמתבייש ולפי הדבר שנתבייש ממנו. כמו כן כשישיש האדם אל לבו כל מעשיו ודבוריו ומחשבותיו אשר לא לה' המה, ויעמיק

שהאדם עולה בהשגתו ותבונתו למעלה מעלה בגדולת א"ס ב"ה תקטן בעיניו יראתו ודבקותו הראשונה, והיא כאין ממש וכאילו לא היתה לו שום יראה כלל [כמה שעולים יותר גם מרגישים יותר שכל העבודה שלי לא שוה מאומה לגבי ה' – אני מרגיש שכל העבודה הקודמת היא גארנישט – וממילא מתביישים בה הרבה יותר. לכן אמרו חז"ל שצריך להיות "כל ימיו בתשובה", כל הזמן עולים יותר ויותר בתחושה של הבושה. ככל שאני עושה יותר תשובה אני מרגיש עוד יותר כמה שאני מלא בפגמים ועוד יותר אני מרגיש שצריך לעשות תשובה. התשובה לא עוזרת...].

וכמשל הרואה את המלך פתאום שמתבושש מדבורו שדבר בלא ראות [למרות שלפני שהוא ראה את המלך הוא לא חשב שהדבורים האלו לא טובים – כל מה שהוא דבר היה טוב, דבר דברי תורה, התפלל ואמר תהלים – ובכל זאת כשהוא רואה את המלך הוא מתבייש לגמרי מכל מה שהוא אמר. הוא מרגיש שלגבי המלך אלו שטויות לגמרי. יש סיפור מפורסם שהרס"ג פעם התארח אצל יהודי אחד שלא ידע שהוא הרס"ג. אותו יהודי עשה הכנסת אורחים מאוד יפה ודאג לכל מה שהיה צריך. לאחר שהרס"ג פנה ללכת פתאום אמרו לאותו יהודי 'אתה יודע מי היה אצלך? זה היה הרס"ג!'. כשהיהודי שמע זאת הוא רץ אחרי הרס"ג ונפל לרגליו, התחנן שיסלח לו שלא כיבד אותו כראוי. הרס"ג התפלל – 'ארחת אותי מאוד יפה!'. אמר לו אותו יהודי שאם היה יודע שהוא הרס"ג – הוא היה עושה הרבה יותר. גם

כתוב "ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו", היראה מפילה בושה על האדם – ממתן תורה קבלנו בטבע בושה. זוהי הדרגה הגבוהה של בושה, שנקראת "ירא בשת". המשל לכך הוא שאדם מרגיש שיש מפה לבנה גדולה מאוד ולבנה לגמרי, והבעיה היחידה שהוא נמצא עליה כמו נקודה קטנה שחורה שמכערת את כל המפה. הזהר אומר על האור שלפני האצילות "כתר עליון אף על גב דאיהו אור קדמון אור צח אור מצוחצח, אוכם איהו קדם עילת העילות", למרות שהאור הזה הוא צח ומצוחצח עדיין הוא שחור (אוכם) לגבי עילת העילות שמעליו. לשון הזהר הזה היא המקור לתחושת נקודה שחורה על גבי מפה לבנה. הבושה מעבירות שעשיתי היא בושה טכנית יחסית, עשיתי משהו לא טוב ואני מתבייש בו, זו בושה עובדתית. אבל פה הוא מחדש שיש בושה קיומית, בושה על כך שאני נמצא בכלל, נקודה שחורה על מפה לבנה.].

וזוהו ויחד לבבנו כו' ולא נבוש לעולם ועד [בכל רמה יש בושה, אפילו במדרגות הכי גבוהות. אדרבא, במדרגות הגבוהות יש יותר בושה. לכן צריך לבקש "ולא נבוש לעולם ועד", על כל הרמות שיש בהן בושה. (למה לבקש שלא תהיה בושה?) אם מיוחדים עם ה' אין בושה. לכן מבקשים "ויחד לבבנו", שנהיה מיוחדים עם ה' בכל המדרגות, ועל ידי זה "ולא נבוש לעולם ועד".], כי לעולם ועד יש בחי' בושה זו עד רום המעלות בלי יחוד הלב בו ית', פי' ע"ד מ"ש במ"א מענין השתלשלות העולמות עד אין קץ כמו שנאמר הכל ירוממוך סלה, וכל מה

ואביטה

יא

[אפשר לומר שכמה שיותר צדיקים יש
הסתכלות יותר רחבה, כך רואים כמה המפה
הלבנה גדולה לעומת הנקודה השחורה, וזה
גורם יותר בושה.] כן, אבל גם המפה נהיית
יותר לבנה.

אנחנו לא מכירים את ה', ההרגשה צריכה
להיות שאמנם עשינו מה שצריך אבל אם
היינו מכירים את ה' כמו שאנחנו מכירים
עכשיו היינו עושים הרבה יותר, לכן
מתביישים על כל מה שעשינו עד עכשיו
למרות שהיו אלו דברים טובים.]

דבר יום ביומו תשע"ז (1)

מסר יומי הנשלח בסרטוני וואטסאפ

אגרת השמחה

אחד הדברים המופלאים ביותר שיש לנו מרבנינו ישראל בעל-שם-טוב, הוא מכתב (שפורסם בידי תלמידיו הגדולים) שבו מספר הבעש"ט על חווייה רוחנית של "עליית נשמה", חזיון ממשי שראה בעולמות העליונים. הדבר היה בראש השנה שנת תק"ז, והבעש"ט מתאר בהרחבה את שראו עיני-נשמתו באותו מעמד, "וראיתי דברים נפלאים במראה, מה שלא ראיתי עד הנה מיום עמדי על דעתי. ואשר ראיתי ולמדתי בהעלותי לשם בלתי אפשרי לספר ולדבר אפילו פה אל פה". ומספר הבעש"ט על תכונה רבה בעולם הנשמות, "שמחה רבה וגדולה אשר ילאה הפה לספר וכבד אוזן הגשמי לשמוע", עת-רצון מיוחדת והשמחה שורה בכל.

בהמשך האגרת, מגיע הקטע המפורסם על המפגש עם המשיח. נקרא מעט: "ועליתי מדרגה אחר מדרגה עד שנכנסתי להיכל משיח... ושם ראיתי שמחה גדולה עד מאד ואיני יודע לשמחה זו מה הוא עושה. והייתי סובר שהשמחה זו ח"ו על פטירת מהעולם הזה. והודיעו לי אחר כך שאיני נפטר עדיין, כי הנאה להם למעלה כשאני מייחד יחודים למטה על ידי תורתם הקדושה, אבל מהות השמחה איני יודע עד היום הזה" – שוב חוזרת השמחה, הבעש"ט חושב שהשמחה

היא בגלל פטירתו מהעולם (וברוך הבא לעולם הנשמות), אך מתברר שלא כך, ובאמת לא ידוע על מה השמחה!

נמשיך לקרוא: "ושאלתי את פי משיח: אימת אתי מר [מתי יגיע אדוני]? והשיב לי: בזאת תדע, בעת שיתפרסם לימודך ויתגלה בעולם ויפוצו מעיינותיך חוצה מה שלימדתי אותך והשגת... ויכלו כל הקליפות ויהיה עת רצון וישועה".

היום, 270 שנה לאחר אותו חזיון מופלא, ניתן אולי להבין על מה היתה השמחה. מסתבר שהמפגש הצפוי שבו ימסור המשיח לבעש"ט את מפתח הגאולה – "לכשיפוצו מעיינותיך חוצה" – המאורע הזה עצמו הוא זה שמשפיע שמחה רבה על הכל. כולם מצפים ושואלים "עד מתי", מתי יבוא משיח, והנה הסוד הולך להתגלות. אמנם הבעש"ט עצמו הגיב בצער לדברי המשיח: "והיה לי צער גדול באריכות הזמן כל כך, מתי זה אפשר להיות?" – הבעש"ט רוצה שהמשיח יבוא עכשיו, ומה שאומר המשיח נראה כחזון לימים רבים. ובכל זאת, אנו יודעים שיש שמחה! כי ברגע זה הדרך מסומנת לפנינו, והגאולה כבר מתחילה, כאשר המפתח העיקרי הוא גילוי פנימיות התורה. שנזכה להשלים את המשימה!

גבוהה, לקרבת אלקים נפלאה. אבל עם ישראל, הציבור נמצא במצב מרוחק. השכינה עצמה בגלות ("שכינתא בגלותא"), וזה מצב נורא שחייב להיות מתוקן. אדרבה, אותו צדיק שזוכה לרוח הקודש בזמן הגלות, הוא עצמו חש במלוא העצמה את הציפיה לגאולה שלמה במהרה.

סודו של נתאי

אחד מראשוני חכמי המשנה היה נתאי הארבלי (מהעיר ארבל בגליל). כל דברי נתאי מרוכזים במשפט אחד בפרקי אבות: "נתאי הָאֲרַבְלִי אָמַר, הָרַחֵק מִשְׁכָּן רָע, וְאַל תִּתְחַבֵּר לְרָשָׁע, וְאַל תִּתְיַאֲשׁ מִן הַפְּרָעָנוּת". אלו דברים שנראים "קשים": אל תהיה קשור לשכנים רעים ואנשים רשעים, וגם אם נראה שהרשע מצליח (ואולי כדאי להתחבר אליו) אל תתיאש מהפורענות שתגיע אליו.

אבל נתאי הארבלי אינו לבדו. המדובר בתקופת "הזוגות", בראש הדור עמדו שני חכמים: נשיא ואב-בית-דין. חברו של נתאי היה יהושע בן פרחיה, הוא היה נשיא ונתאי אב-בית-הדין. וכך אמר יהושע בן פרחיה במשנה הקודמת: "הַיֹּשֵׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה אָמַר, עֲשֵׂה לָךְ רֵב, וּקְנֵה לָךְ חֵבֵר, וְהָיוּ דָן אֶת כָּל הָעָדָם לְכַף זְכוּת". יהושע בן פרחיה כולו חיובי, להדבק בחבר וברב, ובכלל לדון את כולם לכף זכות! אם כך, נתאי הארבלי מאזן את יהושע בן פרחיה וכאילו אומר: רגע, אל תפרח באויר מרוב התלהבות. אל תשכח שיש גם דברים רעים שצריך להתרחק מהם, גם קרוב אליך וגם בתוכך פנימה. יפה מאד שאתה דן את כולם לכף זכות, אבל אל תרמה את עצמך ותחשוב שכולך זכויות.

השכן הטוב

משהו מעניין קרה לעם ישראל בגלות החשוכה. בתקופות של חורבן וגלות, כשעם ישראל מפוזר ומשועבד בארצות נכר, דווקא אז אנו מוצאים גילויים נפלאים של דבקות וקירבת ה', עד רוח הקודש ממש, במיוחד בצדיקים הגדולים של תנועת החסידות.

אבל איך אפשר להבין דבר כזה? הרי אנו מצפים ומתפללים בכל יום לימי הזוהר הגדולים: ארץ ישראל ובית המקדש, מלכות בית-דוד וסנהדרין, השראת שכינה ונבואה. כל זה חסר בגלות, גורשנו מעל שולחן המלך, בהסתר פנים ובכעס, ואיך ניתן לזכות כעת להשראת רוח הקודש?

אומר המגיד הגדול ממזריטש, תלמידו-ממשיכו של הבעש"ט: היא הנותנת! כאשר המלך נמצא בארמונו והיכלו, עיר הבירה בנויה בתפארתה וסדרי הממלכה על מכונם – אז קשה לקבל את פניו, יש צורך בהכנות מיוחדות. אבל כאשר המלך גלה ממקומו, ארמונו חרב ונשרף והוא עוטה בגדי חול פשוטים ומסתובב בארץ נכר – אז קל לארח אותו, לגשת אליו וליצור אתו חיבור אישי קרוב. לכן דוקא בזמן חורבן וגלות ניתן להגיע למדרגה של רוח הקודש בקלות יחסית! בזמן כזה, הקב"ה אינו מתגלה כמלך רם ונשא, אלא כשכן קרוב, קרוב אלינו ממש. כך מתפרשים (בדרך רמז) דברי חכמים "הרחק משכן רע" – השכן נמצא אצלך, רק תרחיק את הרע שלך מתוך העסק – ומיד תמצא את השכן הזה, את הקב"ה.

תשאלו: אם כן, למה לנו לצפות לגאולה? אולי כדאי להשאר בגלות... חס ושלום! בגלות, האדם הפרטי יכול להגיע למדרגה

אינך יכול להתמודד לבדך עם אתגרי החיים. "והוי דן את כל האדם לכף זכות" – גם מי שאינו רב ואינו חבר, סתם אדם ברחוב, צא מתוך הנחה שכולו טוב ואל תתגאה עליו במילימטר.

ומה אומר ניתאי הארכלי? במלה אחת, **הבדלה**. "הרחק משכן רע, ואל תתחבר לרשע" – אתה צריך, ואתה יכול, לפרוש מחברה רעה שבהכרח תשפיע עליך. אמנם ניתאי מציב דרישה תקיפה ומזהירה – אל תחשוב שהרשע חסין, הפורענות עוד תבוא עליו – אך זהו גם שלב מתקדם יותר בעבודה. כך לימד הבעל-שם-טוב: כל עבודה מתוקנת מתחילה בהכנעה, קודם כל תכניע את עצמך, מתוך הנחה ברורה שיש בך הרבה חסרונות. השלב השני הוא **הבדלה**, לאחר שכפפת את כל קומתך, דע לך שאתה מסוגל לברור ולהפריד, להתרחק לגמרי מכל רע ולעשות רק מעשים טובים. היצר הרע הוא שכן-חבר קרוב מאד, אבל אתה יכול להבדל ממנו. והנה, לאחר ההכנעה וההבדלה, מלמד הבעש"ט, מגיע שלב **ההמתקה**. במשנה שלנו, ההמתקה נמצאת בסיום דברי ניתאי: "אל תתיאש מן הפורענות", מלים קצת סתומות. אכן, יש פורענות רעה ויש פורענות טובה, כמו פרעון של חוב מעיק. אחרי שהתרחק מהרשע, כמטחוי קשת, אל תתיאש מהתיקון שלו. אותו רשע (ואולי זה אני עצמי), יכול מהרה **להתהפך** לטובה, להמתיק את הרשעות שלו ולהפוך לחסיד נלהב. הרי הקב"ה **נתאוה** (כמו ניתאי) להיות לו דירה בתחתונים, הוא אוהב לראות את הרשעים הרבים שמסתובבים כאן ולחכות שהם

חכמת האיזון בכלל, ו"אל תרמה את עצמך" בפרט - אלו עיקרי ספר התניא, ספר היסוד לתיקון הנפש בחסידות. אם כך, הנה רמז יפה: אותיות השם **נתאי** הן אותיות המלה **תניא**. אותיות אלו יוצרות גם את המלה **איתן** (כמו "איתן האזרחי", כינוי לאברהם אבינו!) – יש בנשמה שלנו משהו פנימי מאד, גרעין עצמי קדוש וטהור, קשיח ו**איתן** מאין כמוהו, "האיתן שבנשמה" שעלינו לגלות אותו.

ורמז נוסף, השם **נתאי** הוא מעין קיצור של לשון חכמים "נתאוה הקדוש-ברוך-הוא להיות לו דירה בתחתונים [בעולם הזה דוקא]". זהו העיקר, וכל השאר הפירושו... בפעם הבאה נמשיך לעסוק בדברי ניתאי. אל תשכחו אותנו.

פורענות טובה

אנו לומדים מתוך המשניות בפרקי אבות: "יהושע בן פרחיה אומר, עשה לך רב, וקנה לך חבר, והוי דן את כל האדם לכף זכות: ניתאי הארכלי אומר, הרחק משכן רע, ואל תתחבר לרשע, ואל תתיאש מן הפורענות".

כבר ראינו שיהושע בן פרחיה מדבר על הדברים החיוביים, "עשה טוב" (כמו פרח יפה), וניתאי הארכלי מזהיר מהדברים הרעים, "סור מרע". במבט נוסף, נגלה כעת מבנה פנימי ששוזר את הדברים. למעשה, ניתן לתמצת את דברי יהושע בן פרחיה במושג **הכנעה**! אולי זה מפתיע, אבל שימו לב שיהושע בן פרחיה דורש מאתנו שלא נסמוך על עצמנו אלא להכנע בפני אחרים: "עשה לך רב" ואל תסמוך על עצמך (גם לא על חיפוש באינטרנט). "וקנה לך חבר" כי

לפני בריאת העולם. מה הכוונה? והרי הצדיקים עוד לא נבראו! אלא שהקב"ה צפה מראש את התענוג שיעלה מעבודת הצדיקים בעולם ולשם כך ברא את העולם (כמו שמסביר המגיד ממזריטש).

ולאן כל זה מוביל? האם תמיד נשחה נגד הזרם? לא. המציאות של הגאולה השלמה ובניין בית המקדש השלישי פירושה שכל הצעדים הטובים שעשינו נגד הזרם במשך כל הדורות מצטרפים לכוח עצום ואז העולם הופך להיות "דירה בתחתונים" לה', מכון להשראת השכינה. האנטרופיה נעצרת והעולם הופך לבניין נהדר של קדושה.

למה? ככה!

למה הקב"ה ברא את העולם? זו כנראה השאלה הכי קשה בעולם. במבט ראשון, התשובה היא שאיננו יכולים לדעת. "החקר א-לוה תמצא?". ובכל זאת, חכמינו גילו טעם עמוק לבריאת העולם: "נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים", ליצור מציאות נפרדת של "עולם תחתון" (זה ממש כאן!) שבו הוא יתגלה.

ומה אם נהיה קצת חצופים ונשאל שוב: ולמה הקב"ה התאוה לזה? האם יש הסבר הגיוני לכך?

התשובה נעוצה בכך שלא כתוב "רצה הקב"ה דירה בתחתונים". כתוב שהוא "נתאוה". ככוונה משתמשים במושג תאוה שפירושו משהו מאד חזק שמעל השכל. כאשר יש לאדם תאוה לדבר מסוים, לא תמיד אפשר להסביר זאת בצורה שכלית, הוא מתאוה ובעצמו אינו יודע למה. למה? ככה. גם בהקשר שלנו, אומר אדמו"ר הזקן

הפכו לבעלי תשובה וצדיקים, כל המר יהפך למתוק.

נגד הזרם

לאן זורם העולם הזה? אם תשאלו את המדענים, הם יאמרו שלפי חוקי הפיזיקה היבשים כל המציאות זורמת לכיוון של אי-סדר. כל מערכת מסודרת שואפת לאי סדר, הכל נשבר לבסוף, מתפורר מתמוסס ומתאפס. במלה אחת: אנטרופיה. החוק הפיזיקלי מייצג אמת עמוקה יותר: בעולם הזה קיימת התנגדות לגילוי הקב"ה, **העולם מעלים על הבורא**, וכך הוא מחריב את עצמו.

אבל אנו, בני האדם, יודעים ללכת נגד הזרם הזה. אנו בונים ויוצרים, הופכים את המציאות למשהו משמעותי. מי שעושה כך במיוחד, לא רק בגשמיות אלא גם ברוחניות, נותן משמעות אמתית לעולם – הם הצדיקים. לא לחנם, החכמים מכונים בַּנְאִים, "אל תקרי בניך אלא בוניך". הם שוחים נגד הזרם של החורבן ומעניקים קיום ומשמעות לעולם.

הצדיקים אינם רק יחידי סגולה, אלא כל נשמות ישראל, "ועמך פלם צדיקים". כל מעשה משמעותי שאנו עושים, תורה ומצוה, הוא מעשה של בניין, נגד הזרם האנטרופי. כאשר הקב"ה צופה במעשים האלה שלנו, הוא שמח בזה שלמרות ההתנגדות אנו מצליחים לגלות כאן את רצונו, בונים את העולם. יותר מזה: העובדה שאנו בונים עכשיו את העולם, היא בעצם הסיבה שגרמה לבריאת העולם! כך אומרים חז"ל שהקב"ה התייעץ עם נשמות הצדיקים

ומה הלאה? לאחר שבנינו ובאנו, עכשיו אנו גרים בבית, וכאן מגיעה המלה דירה מהשרש דור, לדור בארמית כמו לגור בעברית. הביאה היא מעשה חד-פעמי, אבל דירה היא פעולה מתמשכת, תיאור מצב. דירה קשורה גם למלה דור, תקופת חיים אחת של בני האדם, כמו שנאמר למשל בתהלים "וְלִפְנֵי יְרֵת דֹּר דֹּרִים" ומכאן למדו חז"ל שימות המשיח הם שלשה דורות (המשיח, בנו ונכדו). הדור דר בדירה.

כל זה מוביל למאמר חז"ל הידוע "נתאווה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים". לא רק בית אלא דירה. אנו רגילים לדבר על בית המקדש, אבל כעת עלינו לדמיין שבתוך הבית הזה הקב"ה דר, מתגורר, ולמעשה כשיבנה המקדש נראה שהקב"ה דר בכל העולם הזה. מה הכוונה? לא מספיק לבנות בית לה'. לא מספיק שהקב"ה יבוא פעם אחת לבית ("ביאה ראשונה"). התכלית היא שתהיה דירה, שבה הקב"ה יתגלה כפי שהוא בעצמו, שירגש שהקב"ה "מרגיש בבית", אוהב להיות כאן ופשוט לגור-לדור בינינו, "דירה בתחתונים".

מטהר אויר

מה בסך הכל אנו צריכים בחיים? אויר לנשימה, מים לשתות, מזון לאכול, בגד ללבוש ובית לגור. האויר הוא המצרך הכי בסיסי, אבל גם הכי פשוט, בלתי נראה, לא נתפס ולא מורגש (שמתם לב שאתם נושמים עכשיו?). בהרחבה, האויר אינו רק החמצן שאנו נושמים אלא האויר שסביבנו, הגוון והאופי של המקום והחברה, ההשפעה המקיפה והיסודית ביותר. ללא מודע, אנו

"על תאוה אין קושיות!". אי אפשר לשאול למה הוא נתאוה, לא בגלל שאין תשובה אלא מפני שאין שאלה. לשאול ולהשיב, להסביר ולהבין – זאת אפשר רק כאשר מדובר בתוך מסגרת התפיסה השכלית. אבל מעל כל החכמה, אפילו החכמה העליונה ביותר שאנו יכולים לדמיין, יש משהו גבוה הרבה יותר, אינו נכנס בשום הגדרה שניתן לתפוס. זה בדיוק מה שרצו חז"ל לומר בכך שהקב"ה "נתאוה", כך הוא רצה, עוד לפני שקיימים מושגי השכל והחכמה.

אם כך, כאשר אנו אומרים "נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים" אנו בעצם מודים שיש משהו מעל השכל. אנו בהחלט מבינים שהקב"ה מאד רוצה אותנו, אבל יחד עם זאת אנו מודים שזהו משהו שמעל ומעבר לכל הבנה. זו התאוה שלו – שהעולם הזה יהיה לו בית. תאוה בגימטריא בית.

אוהב להיות בבית

נפתח בשיעור קצר בלשון. מהיכן באה המלה בית? יש מדקדקים שאומרים שהמלה בית באה מהשרש בנה, לבנות (כמו בהרבה מקרים שהאות נו"ן נופלת מהשרש). אחרים אומרים שבית הוא מהשרש בוא, לבוא אל הבית, כמו שמפרשים חז"ל על מצות מזוזה "וְכִתְבֶתֶם עַל מְזוֹזֹת בְּיַתְדְּךָ, דֶּרֶךְ בֵּיתְךָ [ולכן קובעים מזוזה בצד ימין]". שני הפירושים נכונים: בהתחלה בונים את הבית ואז באים לתוכו. זו יכולה להיות ביאה חיצונית, אבל יש גם ביאה פנימית, להתחבר ממש לבית (דומה למשמעות של: האיש בא על האשה).

גשם בעתו

הגשם הוא ברכה גדולה, "ותן טל ומטר לברכה", ובלבד שירד בעתו ובזמנו, בכמות ובאופן, בזמן ובמקום הנכונים, כמו שמבטיח ה' בברכותיו "ונתת גשמיכם בעתם". אבל עכשיו לא נדבר על הגשם שיורד בחורף (שיהיה לברכה!), אלא על הגשמיות שלנו הנמצאת אתנו תמיד. יש בנו גוף ונשמה, גשמיות ורוחניות. איך נכון להתעסק עם הגשמיות?

אולי מישהו חושב שמוטב להתנתק מהגשמיות, מהגוף שלנו על צרכיו ותאוותיו. חס ושלום! ה' הוריד את הנשמה שלנו לתוך גוף בעולם הגשמי כדי שנתעסק אתו. הרי דוקא בעזרת הגשמיות אנו יכולים לקיים מצוות (מה שכל הנשמות בגן-עדן אינן יכולות). ובעומק: דוקא בתוך הגשמיות חבויים ניצוצות של קדושה נפלאה שאותם אנו מבררים במעשינו. לכן כשאנו אוכלים ושותים, עוסקים בכל צרכי הגוף, וגם נהנים ומתענגים – זה בסדר גמור, אפילו טוב מאד. "בכל דרכיך דעהו" – גם בעיסוקים הגשמיים.

כל זה בתנאי שנזכור את הכלל הגדול, כמו שמלמד המגיד ממזריטש: הגשם צריך להיות בעתו, צריך לעסוק בגשמיות בעת הנכונה, בצורה הנכונה ובזמן הנכון. ובעיקר, לא להיות שקוע בגשמיות ומשועבד לה, אלא לשלוט בה, הכל בעת הנכונה, בעתו המתאים ובמשקל הנכון. אנו לא מדברים על זהירות מהחטא, לאכול רק כשר – זה ברור. אבל גם כשאנו אוכלים משהו כשר למהדרין, עלינו להשגיח לא להגזים ולהפריז, גשמיות בעתה ובזמנה –

נושמים את האוירה הזו אל תוכנו, ומטמיעים אותה בהתנהגותנו.

רגע, עצרו את הנשימה! האם האויר/ה שאנו קולטים הוא מספיק נקי, טוב וראוי? יתכן שאנו שואפים זיהום אויר כבד הישר לתוך הריאות, עמוק לתוך הנפש... אל יאוש. אמנם בנשימה הפיזית הכיוון לא משתנה, אבל באוירה הרוחנית אפשר להנשים החוצה אויר צח, לטהר את האויר שסביבנו.

כך מלמדת החסידות: בכל מקום אליו הגעת, עליך לטהר את האויר, להתנהג בדרך התורה והמצוה (במחשבה דבור ומעשה) וכך ליצור סביבה-אוירה מתוקנת, כי לשם כך הגעת לכאן! "מה' מַצְעְדֵי גֶבֶר פּוֹנְנוּ וְדַרְכּוֹ יִחְפָּץ" – גם כשנראה לך שאתה חפץ בדרך הזו לצרכך, האמת היא שהתגלגלת לכאן בהשגחה פרטית כדי לטהר את האויר.

עלינו ליצור "ערכה לטיהור אויר" שהמרכיב העיקרי בה הוא האמונה. האוירה בעולם היא הכותרת שמעל הכל, במה אנשים מאמינים אפילו לפני שהם חושבים ויודעים. לעומת זה, עלינו לחזק את האמונה, לחזק את הכותרת שמעל הכל (כמו ספירת הכתר בקבלה), מעל הרגש ומעל השכל – אמונה בה' הטוב הבורא ומחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. אמונה טהורה מטהרת את האויר מהשורש, וממילא משפיעה על כל הרבדים במציאות.

[בונוס: מי שמכיר את המערכת היסודית הרמוזה בארבע אותיות שם הוי' וקוצו של י, מוזמן להתבונן בחמשת מצרכי היסוד של החיים שהזכרנו. בהצלחה!]

שביל הזהב בעיסוק בגשמיות, לא לטבוע בגשמיות ולהשתעבד לה אלא להנהיג אותה כראוי, אפילו להנות ממנה. זהו הסוד של "ונתתי גשמיכם בעתם" – לעסוק בגשמיות במדה הראויה, בעת הנכונה (העתוי). החלק הרוחני שבנו, שצריך לכוון את החלק הגשמי, הוא הרמה העליונה של השכל, "ספירת החכמה" בלשון הקבלה – כי החכמה הטהורה עומדת לגמרי מעל המציאות הגשמית, ולכן היא יכולה לשלוט בה כרצונה.

בתוך שנים-עשר השבטים (שעליהם אנו קוראים בפרשת השבוע), יש שני זוגות שמבטאים את החיבור הנכון בין גשמיות ורוחניות: שמעון ולוי; יששכר וזבולון. שבט לוי מוקדש לעבודת ה' ולימוד תורה, רוחניות, וכך גם יששכר העוסק בתורה, ואילו שמעון וזבולון עוסקים בעולם הזה הגשמי. בפעם הקודמת ראינו גימטריא יפה: **בעתם = שמעון לוי**. ו'**גשמיכם בעתם = יששכר זבולון**. וכעת עוד רמז יפהפה: **לוי ועוד יששכר = 876 = 12** פעמים **חכמה (73)**. כלומר, לוי ויששכר מייצגים את כל החכמה של שנים עשר השבטים!

גשמיות שאינה משכיחה את הרוחניות אלא נמצאת אתה בתיאום מושלם.

ורמז בגימטריא לשילוב הנכון בין גשמיות לרוחניות: מכל שבטי ישראל יש שני זוגות מובהקים: שמעון ולוי ("שמעון ולוי אחים"), יששכר וזבולון ("שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך"). והנה המלה **בעתם** עולה **שמעון לוי**, שני אחים-חברים שאחד עוסק בביורור הגשמי (שמעון) והשני מוקדש לרוחניות (לוי). ואילו **גשמיכם בעתם** עולה **יששכר זבולון**, יששכר לומד תורה ועוסק ברוחניות וזבולון הסוחר דואג לגשמיות.

אז שיהיה לנו גשם טוב ובריא. **גשם נוטריקון גוף-נשמה**.

שלטון המוח

שימו לב. הלב הוא מרכז החיים שלנו, מזרים ומחלק את דם-החיים לכל אברי הגוף. לכן הלב מייצג בכלל את הצד הגשמי (הפיזי) של האדם. לעומת הלב החם, יש לנו בראש את המוח הקר, בו שוכנת החכמה, התבונה האנושית – העולם הרוחני המופשט שהאדם זוכה להשתתף בו.

חכמת החיים, על רגל אחת, היא שהמוח ישלוט על הלב, הרוחניות תשלוט על הגשמיות. לא שליטה חונקת ומדכאת, אלא שליטה שיודעת לווסת ולאזן, למצוא את

י"ט טבת ע"ז - כפ"ח

ברית זושא-ישראל שי שחר

התפתחות "עם בני ישראל" בתחלת חומש שמות | "בסבלתם" | פרצוף הפעלים בשני הפסוקים

ישראל", ואור הוא מתוק, כמו שהפסוק אומר בקהלת "ומתוק האור וטוב לעינים" (כוונה יפה למוהל ולמהול – ר"ת "מתוק האור וטוב לעינים" – בשעת גילוי העטרה). אם כן, זושא הוא מתוק וישראל הוא אור והאור הוא מתוק.

תחלת חומש שמות – פריית ורבית ישראל

צריכים לחיות עם הזמן, פרשת השבוע, כפי שאמר אדמו"ר הזקן. נתחיל עם חומש שמות. החת"ת של היום ממש, יום שלישי שלישי של פרשת שמות, הוא הדגש העיקרי, מה שכתוב בו, כפי שתיכף נגיע. אבל לפני שמגיעים ל"שלישי" צריך להתחיל מהתחלה. בהתחלה כתוב ש"בני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם". צריך להתעסק ב"פרו ורבו", דווקא בזמן של גלות, לפני שמתחיל אור הגאולה – המצוה הראשונה בתורה, "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה". זה בא ממילא – אם יש מסה קריטית של יהודים מתוקים שממלאים את הארץ אז 'גמרנו את הסיפור', כבר מתקיים ממילא "וכבשה ורדו".

בכך מתחיל החומש, בריבוי המופלג ביותר, "ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם", זה הרקע של הכל. אחר כך פתאום

[דוד-אור ספר את נסי היציאה והסביר את השם.]
נגן 'שאמיל', ניגון שמתגעגעים לחופש.

א. התפתחות "עם בני ישראל" בתחלת חומש שמות

רמזי זושא ישראל

לחיים לחיים, מזל טוב! שמענו עכשיו מדוד אור שכל יהודי הוא מתוק, כל ישראל מתוקים – זה פשר השם של הרך הנימול. רציתי לשמוע טוב איך הוא אומר זושא, כי יש כמה דעות איך לאיית זאת. היות שהוא נקרא **זושא**, בגימטריא **ש-די**, השם ששייך לברית – שם שהכי מתאים לברית מילה. שוב, **זושא** שוה **ש-די**, "שאמר לעולמו די", "שאמר לצרותי די", "שאמר לחשך די", "קץ שם לחשך", העיקר "שאמר לגלות די".

כדי לומר לגלות 'די' צריך הרבה מתיקות, שייך לזושא-ישראל, ובפרט שנשים לב ששני ההורים – דוד-אור ואורה – נקראים על שם "האור כי טוב" (לגנוז בזושא ישראל ובכל שאר הילדים-צדיקים שעתידים להולד בעזה"). כתוב "אור ישראל", האור שייך לישראל, ישראל בעל שם טוב, לכן גם קראנו את הספר של סיפורי הבעש"ט "אור

הכל באופן עקבי היה לשון יחיד ופתאום משתנה. מה רש"י כותב? "בסבלותם" של מצרים". הוא לא כותב מה מניע אותו לפרש כך, אך ברור ממה שהסברנו עכשיו – עם ישראל הוא כאן יחיד, ופתאום בא "בסבלתם" לשון רבים, משמע שזה לא של עם ישראל אלא של מצרים (והפלא הוא שבמסכת סוטה חז"ל דרשו להפך: "למען ענותו" לפרעה, 'בסבלותם' של ישראל" ומפרש בעל התו"ת שדורשים "ענותו" לשון מענה והפקת רצונו של פרעה). מה הפשט? הם סובלים? רחמנות על המצרים המסכנים האלה שעם ישראל משתלטים עליהם?! רחמנות...

אחר כך ממשיך בלשון יחיד, "ויבן" ("... ענתו בסבלתם ויבן... – המלה "בסבלתם", לשון רבים, מוקפת בשתי מלים בלשון יחיד²), כי באופן עקבי הכל כאן לשון יחיד על היהודים – "ויבן ערי מסכנות לפרעה את פתם ואת רעמסס. וכאשר יענו אתו [שוב, מאד מיוחד כששמים לב, הייתי אומר 'וכאשר יענו אותם']. כן ירבה וכן יפרץ [הכל לשון יחיד] ויקצו מפני בני ישראל וגו'".³

ישראל (בגימטריא **תשובה**) – 13 תבות ו-49 7)

ברבוע) אותיות = 2813, מספר ההשראה ה-38.

² "ענתו בסבלתם ויבן" = 1128 = 47 במשולש. בר"ת

עבו = 12 במשולש. האוס"ת = 1050 = 5 פעמים

רדו, חצי החשבון הנ"ל.

³ "ויבן... אתו... ירבה... יפרץ [= מצרים, עד כאן

הכנעת קליפת מצרים]" = 1072, וביחד עם 2813

הנ"ל – 17 תבות ו-64 (8 ברבוע) אותיות = 3885 =

5 פעמים 777 = 105 (3 פעמים 5 פעמים 7, סוד

ברכת כהנים) פעמים 37, תיקון שרש **הבל** (פנות

רבוע האותיות = 370, **פרץ**, 10 פעמים **הבל**, ושאר

האותיות = 3515 = 5 פעמים **הבל** במשולש).

קם מלך חדש במצרים אשר לא ידע את יוסף. הוא מסתכל שיש פה הרבה יהודים מתוקים, מה עושים אתם? מרוב מתיקות אפשר למות, או לא יודע מה, המצרים. הוא נורא פוחד על המדינה שלו – בארץ מצרים, ארץ של דמוקרטיה, מה יהיה פה?! הוא אומר "הבה נתחכמה לו פן ירבה".

ההתייחסות לישראל בלשון יחיד (ולמצרים בלשון רבים)

הדיוק הראשון הוא איך שפרעה מתאר את עם ישראל: "הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו", הפתיחה שלו, זו בעיה, לכן "הבה נתחכמה לו פן ירבה" עוד יותר, חלילה... וכו'. כל הנאום הראשון של פרעה מלך מצרים מתייחס לעם ישראל בלשון יחיד, זה מאד בולט – "הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו. הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ. וישימו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם", למצרים הלשון היא רבים ולעם ישראל לשון יחיד.

לאחר "עם בני ישראל" (אין עוד "עם בני ישראל" בכל התנ"ך!) ועוד תשע מלים המתיחסות אליו בלשון יחיד פתאום מופיעה מלה בלשון רבים: "בסבלתם".⁴

⁴ מזכיר את התופעה של תשע פעמים "טוב" במעשה

בראשית ואח"כ "רע", במקום המלכות, כמבואר

באריכות במ"א. "רב ועצום... לו... ירבה...

הוא... ונלחם... ועלה... עליו... ענתו

בסבלתם" = 2100, 10 פעמים 210, משולש 20 =

"רדו [שמה]", סוד גלות מצרים. וביחד עם "עם

[בני ישראל]" = 2210 = 26, **הוי**, פעמים 85, **פה**

(מספר ההשראה השביעי). וביחד עם "עם בני

יש כאן תהליך שרואים בדיוקי הכתובים, שקודם אנחנו נתפסים אצל פרעה "עם בני ישראל", מציאות אמתית, "הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו", ואחר כך אנחנו הופכים להיות "בני ישראל", ואז מתחיל סיפור המילדות העבריות – דווקא כשאנו בני ישראל – ובסוף השליחות לגאול אותנו היא ל"בני בכרי ישראל".

שלושת השלבים: הכנעה-הבדלה-המתקה

מה הם שלשת השלבים האלה? לכאורה דוגמה יפה של יסוד היסודות של מורנו ישראל בעל שם טוב, על שמו נקרא הרך הנימול – הכנעה-הבדלה-המתקה:

"עם בני ישראל" היינו המצב שלנו בהכנעה, דווקא עם – עם לשון עוממות, כמו שכתוב בספר התניא על "אין מלך בלא עם". כל הבעיה של פרעה שאנו "עם בני ישראל", עם של איזה מלך, אבל לא העם שלו – לא עם של אותו "מלך חדש... אשר לא ידע את יוסף". אנו עם אחר, שמצד אחד נשמע הבדלה, אבל מה שמגדיר אותנו "עם" הוא הכנעה – אנחנו עם שכנוע למלך העליון. איך קוראים לזה בנפש, בעבודת ה' ? קבלת עול מלכות שמים. זו ההכנעה שלנו, ובמצב הזה אנו יחיד.

"בני ישראל" נשמע יותר כמו איזה שבט, בנים של אחד שקראו לו ישראל, יעקב אבינו, ישראל סבא, ובתור משפחה אנחנו באמת אחרים, מרגישים את עצמנו מיוחדים. עם רק אומר שאנחנו מרגישים את עצמנו כנועים למלך שלנו, אבל "בני ישראל" – אנחנו משפחה עם הזדהות, יש לי תעודת זהות שאני מ"בני ישראל". זה מצב של הבדלה, המצרים אינם בני ישראל ורק אנחנו בני ישראל, הבדלה בעצם.

מ"עם בני ישראל" ל"בני ישראל"

עד כאן הכל היה תחת "הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו" – הכל הלך על עם, לא על בני ישראל, ו"עם" לשון יחיד. ברגע שאומר "ויקצו מפני בני ישראל. ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך" הוא כבר עבר מ"עם בני ישראל" ל"בני ישראל" ואז הכל הופך להיות לשון יחיד מכאן והלאה על היהודים – "וימררו את חייהם [לא את 'חייו] וגו' את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך".

מה הדיוק הראשון? שכל זמן שאנו "עם בני ישראל" אנו לשון יחיד, שלש עשרה פעמים (כנגד יג מדות הרחמים) לשון יחיד (ואם יש לשון רבים, "בסבלתם", רש"י צריך לפרש שלא מדבר עלינו אלא על המצרים), אך ברגע שהופכים ל"בני ישראל" עוברים ללשון רבים.

"בני בכרי ישראל"

מה עוד יש בהמשך הפרשה? אם יש מצב שאנו "עם בני ישראל" ואחר כך מצב שאנו סתם "בני ישראל", בלי המלה "עם" – צריך לחשוב מה יותר גבוה – מה יש בסוף, כשמשה נשלח מה' אל פרעה? מה הדבר הראשון שהוא צריך לומר? הוא שליח של ה', שאומר "בני בכרי ישראל". שייך לברית שלנו, כי זושא-ישראל הוא "בני בכרי ישראל". לא "בני ישראל" וודאי לא "עם בני ישראל" אלא רק "ישראל" כאשר "בני בכרי" הוא לשון יחיד. ישראל הזה הוא בני, "בני בכרי" של הקב"ה, אבל כשאומרים "בני ישראל" הכוונה לבני יעקב אבינו, ישראל-סבא, וכאן הכוונה בן של הקב"ה ששמו הוא ישראל, בלי תוספות.

משא"כ בפסוקנו "למען ענתו בסבלתם" אין "מתחת").

ראוי לשים לב האם יש עוד פעם בתורה את המלה "בסבלתם" (בדיוק אותו דבר, אותן אותיות ואותו ניקוד. השרש **סבל** מופיע 7 פעמים בתורה, פעם אחת בברכת יששכר, "ויט שכמו לסבל", ושש פעמים בתחלת חומש שמות בקשר לשעבוד מצרים?) לא צריך לחפש הרבה, ללכת

ד יש לכוון את שבע הפעמים כנגד ז"ת: "ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד" – ברכת יששכר (יש שגר, סבל נעים, מרצון – "ויט שכמו לסבל"), "והיה ברכה" של אברהם, חסד. "למען ענתו בסבלתם" (של מצרים) – גבורה כפשוטו (דינים, מצר וגבול, בחינת מצרים בעצם). "וירא בסבלתם" – תפארת, רחמים (הדעת של משה היא נשמת הרחמים, מה שמרחם על בני ישראל ביחוד, ועוד ידוע שאין לרחם על מי שאין בו דעת, והרי "אל אחר אתרסי", רק לעם ישראל יש דעת וראוי לרחם עליו). "לכו לסבלתיכם" – נאמר למשה (ואהרן), בחינת נצח. "והשבתם אתם [עם הארץ] מסבלתם" – "הודי נהפך עלי למשחית". שני אלה שכנגד נצח והוד, תרין פלגי גופא, מופיעים בשני פסוקים סמוכים. עד כאן בפרשת שמות. "והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים", כאשר אי אפשר יותר לסבול את גלות מצרים (כידוע הפירוש החסידי של הרבי ר' בונם בזה) – יסוד. והוא הלשון הראשון של הגאולה, ביאת משיח בפועל בספירת היסוד (שפנימיותו אמת, "ושמי הוי' לא נודעתי להם", מדת האמת שלי, לאמת את הבטחתי). "וידעתם כי אני הוי' אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים" – מלכות, שלמות ותכלית הגאולה (סיום הפסוק המתחיל "ולקחתי וגו'", הלשון הרביעי של הגאולה), לדעת כי אני (מלכות ה') הוי' אלהיכם (בפסוק הקודם כתוב "אני הוי' והוצאתי וגו'", הוי' סתם ביסוד, ואילו כאן נאמר "אני הוי' אלהיכם", האלהים שלכם, בחינת מלכות). גם שני אלה האחרונים מופיעים בשני פסוקים סמוכים, בתחלת פרשת ורא, ודוק היטב.

אבל ברגע שהקב"ה קורא לנו "בני בכרי ישראל", מוציא אותנו ממצרים ונותן לנו את התורה, שבסופו של דבר התורה הזו שייכת למהפכה הרביעית שלנו, אמורה להיות אור לגוים, כמו שדברנו באריכות גם ביי"ט כסלו – כמה שקשה לפרעה לשמוע את "בני בכרי ישראל", אבל זהו הכח שיביא את השלום האמתי לכל העולם כולו, כי יביא את האמת של התורה, "תורת אמת", את האור של התורה, "ומתוק האור וטוב לעינים". "בני בכרי ישראל" יביא את המתקנות, את הזושא, של התורה לכל העולם כולו.

אם כן, פתחנו, שיש "עם בני ישראל", "בני ישראל" ו"בני בכרי ישראל", ישראל בעצם, שהוא הזושא-ישראל, ישראל המתוק (זושא ישראל ועוד לו ברבוע, עם כל הרמזים של מספר זה = "עם בני ישראל" "בני ישראל" "בני בכרי ישראל").

ב. "בסבלתם"

"למען ענתו בסבלתם" – "וירא בסבלתם" אמרנו שכל זה קשור לפשוטו של מקרא, כי רש"י מבסס את הפירוש שלו על הדיוק בין לשון רבים ללשון יחיד. אבל שאלנו מה הפשט של "בסבלתם"? איזה סבל המצרים סובלים?! לא נסתפק בפירוש הפשוט דהיינו הסבל שהם מטילים עלינו (שנקרא על שמים), וכמו שפירש"י על "והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים" – "טורח משא מצרים" (מפרשי רש"י הסבירו שעיקר דיוקן של רש"י בפסוק זה הוא מהמלה "מתחת",

לפעול קירוב דעת בין משה לפרעה, לתרבות מצרים, אך דווקא "ויגדל משה ויצא אל אחיו". פלאי פלאים, מתוך גדולת משה שנעשה שר בממשלת פרעה הוא יוצא אל אחיו ורואה בסבלותם, וההמשך שתיכף נקרא.

הדעת להבדיל בין שני ה"בסבלתם"

הופעת אותה מלה שהיתה קודם בדיוק, ושם רש"י היה צריך להסביר לי "וירא בסבלתם" של מצרים – בכל התנ"ך יש רק פעמיים אלו התבה "בסבלתם", אומר דרשני. מה זה אומר? הרי משה רבינו הוא דעת, וכאן הוא נותן את הדעת שלו – כח של "אם אין דעת הבדלה מנין" – להבדיל בדעתו בין "בסבלתם" של מצרים ל"בסבלתם" של היהודים.

עוד פעם, יש פה שני בני אנוש מסכנים – פלשתינאי (שאיני אוהב מלה זו) מסכן ויהודי (להבדיל אלף אלפי הבדלות) מסכן. יש מי שמשסתכל מבחוץ, וגם מאחינו בני ישראל, ואומר שבדיוק אותה רחמנות על "בסבלתם" של הגוי ושל היהודי, וממילא צריך להתייחס בשוויון. מתוך זה באות כל הבעיות, כל העוינות ומה שדוד אור דבר עליו – אתה לא רואה שהילד הערבי הזה מאד מסכן, איך שהוא חי? יש מליוני הודים שרובם ככולם מסכנים בחיים שלהם, "בסבלתם", הסבל שלהם לא אותו סבל כמו של העם היהודי? הוא פחות חשוב? אנחנו רחמנים, צריכים לרחם על היהודי הסובל כמו שמרחמים על היהודי.

זה הברור הראשון שצריך לעשות משה רבינו, עוד לפני שהוא פועל את הפעולה הראשונה. בחת"ת של היום יש את מה שכתבנו עליו מאמר חשוב, "ראשית דרכו

רחוק, הופכים כמה דפים ומגיעים ל"שלישי", החת"ת של היום, עיקר ה"לחיות עם הזמן". איך הוא מתחיל? "ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלתם" – בדיוק אותה מלה.

גדולת משה מקרבת אותו אל אחיו

כאן הפירוש הוא סבלותם של עם ישראל או של המצרים? כתוב "ויצא אל אחיו", בפירוש סבלותם של אחיו היהודים. רש"י כותב "וירא בסבלותם" נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם". הרי משה גדל בבית פרעה וכתוב כאן, בתחלת הפסוק, "ויגדל משה" – קודם היה כתוב "ויגדל הילד" וכעת "ויגדל משה", ורש"י כותב שהראשון לקומה והשני לגדולה, שפרעה מינה אותו על ביתו, נעשה שר חשוב בממשלה של מצרים.

כשאתה נעשה מקורב למלכות, שר גדול בממשלה, מה זה אמור לפעול באופן טבעי? קירוב דעת למי שמינה אותך, מי שנתן לך את הגדולה הזו – "ויגדל משה", שפרעה העניק לו משרה חשובה, אמור

גבורה	חסד
למען ענתו בסבלתם	ויט שכמו לסבל
תפארת	
וירא בסבלתם	
הוד	נצח
והשבתם אתם מסבלתם	לכו לסבלתכם
יסוד	
והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים	
מלכות	
וידעתם כי אני הוי' אלהיכם	
המוציא אתכם מתחת סבלות	
מצרים	

שלם, שמתגלגל מספירה לספירה מאד מהר, מתחיל ונגמר. נספור יחד את הפעלים שיש פה. בדקדוק ובתחביר של התורה כל פועל מתחיל משפט או חלק ממשפט: "ויהי בימים ההם [רקע כללי], ויגדל משה, ויצא אל אחיו, וירא בסבלתם, וירא איש מצרי [החמישי הולך עם הששי]: מכה איש עברי מאחיו [עד כאן שש פעולות בפסוק הראשון]. ויפן כה וכה, וירא כי אין איש, ויך את המצרי, ויטמנהו בחול". שוב, מתבקש להסביר שיש פה פרצוף שלם, הסיפור הזה הוא עולם שלם על כל עשר הספירות.

דעת: "וירא בסבלתם"

קודם נאמר איך נקביל ואחר כך נסביר אחת לאחת: "ויהי בימים ההם" זה הכתר; "ויגדל משה" החכמה; "ויצא אל אחיו" הבינה; "וירא בסבלתם" הדעת.

כל פעם שבונים פרצוף יש אחד או כמה שקובעים, ראיה לגבי כללות המבנה, וההוכחה הראשונה במבנה שלנו היא "וירא בסבלתם", כי כמו שרש"י אומר "שנתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם" – איזה כח בנפש נותן את העינים והלב להיות מיצר? דעת. הוא נתן את דעתו, אמפתייה, אכפתיות, להרגיש את הסבל שלהם – לא סתם רואה אובייקטיבית, במבט מהחוץ, אלא חווה זאת.

חוץ מהגז"ש של בסבלתם-בסבלתם, יש גם רש"י נוסף שמצביע על כך. הפסוקים האחרונים בכת"ת של היום הם "ויהי בימים הרבים ההם וגו' וישמע אלהים את נאקתם ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב. וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים" – מתחילים היום מ"ראשית

של גואל ישראל", הפעולה הראשונה של גואל ישראל – מה שהוא עשה היום מאד סבך אותו כל החיים. הוא ישב על זה הרבה זמן, על מה שהוא עושה היום בכת"ת. כל מה שהתגלגל אצלו בחיים, שהיה ארבעים שנה בכוש, השתלשל מזה, כל הצרות שלו. עד, כמו שכתוב בזהר, שהוא נרדף כל החיים בגלל מה שכתוב בכת"ת של היום. אבל לא כתבנו באותו מאמר על התופעה של "בסבלתם", הראשון של מצרים לפי רש"י והשני של עם ישראל.

שוב, על משה רבינו, שהוא הדעת, לעשות את הברור הזה. הברור הוא עוד יותר עמוק כאשר מצרפים מה שכתוב בזהר שהמצרי שמשה הולך להרוג אותו עכשיו הוא הלעומת-זה של משה רבינו עצמו – הוא משה רבינו בלעומת-זה. כמו שחכמים אומרים שבלעם הרשע הוא הלעו"ז של משה רבינו, אבל הארז"ל אומר שהלעו"ז הראשון של משה הוא המצרי, והסימן ש-**המצרי** שוה **משה** בגימטריא, רמז מהאר"י הקדוש, "את זה לעמת זה עשה האלהים".

ג. פרצוף הפעלים בשני הפסוקים

עשרת הפעלים בשני פסוקי הספור

עוד פעם: "ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלתם וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו. ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול" – ספור בן שני פסוקים, שני הפסוקים הראשונים של החת"ת של היום.

בשני הפסוקים האלה יש עשרה פעלים – ששה בפסוק הראשון וארבעה בשני – אז מתבקש לעשות מפעלי שני הפסוקים פרצוף

החסרון של גימטריאות, שטוענים שהכל אותו דבר. משה רבינו דווקא רוצה זאת – ניסוי ונסיון בשבילו. הנה, יש איש עברי ויש איש מצרי ואולי הם היינו הך, מי אומר שהאחים שלי יותר טובים מהמצרים האלה?! מה באמת מכריע אצלו? יש לו ודאי זיקה לאחים שלו, "ויצא אל אחיו", אבל טוב – אמרנו שבפנימיות הנפש השכלית שלו הוא יוצא אל אחיו, אולי ה' יאיר את עיני מה ההבדל בין האחים שלי הסובלים לבין הגוים האלה. הוא דווקא רוצה להסתכל האם אפשר להבחין בין איש מצרי לאיש עברי, **איש-איש-איש-איש** בגימטריא.

מה מכריע? "מכה" – האיש המצרי מכה באיש העברי, ולא להיפך. את אותו דבר, אותו פועל, "מכה", תיכף הוא יאמץ – הוא יכה במצרי – אבל קודם האבחון הוא מי מכה במי בטבע. השכל שלו אומר שמי שמכה הוא הרשע. איך אני יודע שמשה רבינו קבל כאן תובנה שהמכה הוא הרשע? "ויאמר לרשע למה תכה רעך". מאיפה הוא למד שמי שמכה הוא רשע? דברנו ב"ט כסלו על "אתה יודע רזי עולם", הוא חי עם מה שה' מזמין לו. הוא יוצא, מבקש מה' בכך "הודעני נא את דרךך" – אמר זאת אחר כך, אבל כך מבקש מעודו. הוא רואה שהמצרי מכה את העברי. אז מתחיל להיות ברור אצלו מי הרשע כאן ומי הצדיק – הפרט בא ללמד על הכלל. אם הפרט לא היה בא ללמד על הכלל הוא לא היה יכול להסיק את המסקנה שהנה אני הורג אותו.

שוב, כתוב כאן, אחרי המוחין מכתור עד דעת, ש"וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו" – לפי סדר הספירות שני הפעלים

דרכו של גואל ישראל" והסיום הוא "וידע אלהים", וכותב רש"י "נתן עליהם לב ולא העלים עיניו". כמעט אותו פירוש שהוא פירש על "וירא בסבלתם". כלומר, מה שאצל משה רבינו הוא "וירא בסבלתם" חוזר ומתבטא אחר כך ב"וידע אלהים". צריך לומר שבזכות האכפתיות של הצדיק – שהוא נשמה כללית, עם כל שאר המעלות של משה רבינו, שיוצא ממצרים, הוא שר במצרים ויוצא מעצמו אל אחיו, "וירא בסבלתם", "נתן עיניו ולבו להיות מצר עליהם" – מתקיים "וידע אלהים", "נתן אליהם לב ולא העלים עיניו".

מכאן ממש ברור שה"וירא בסבלתם" הוא ה"וידע", כנגד הדעת. אם שוב חוזרים אחורה במבנה, הראשון הוא הכתר, השני החכמה, השלישי הבינה והרביעי הוא כבר הדעת.

הבחנת משה בין "איש עברי" ל"איש מצרי" – מי מכה את מי?

אחר כך כתוב עוד פעם "וירא איש מצרי מכה", וירא-מכה הולכים יחד. יש כאן מצרי ועברי, "איש מצרי מכה איש עברי". אמרנו שמה שקורה כעת בפנימיות נפשו של משה רבינו הוא שאחת ולתמיד צריך לעשות הבדלה בין "בסבלתם" של מצרים ל"בסבלתם" של אחי ורעי היהודים – שזה לא אותו סבל בכלל. זה רק משה רבינו מסוגל. גם ליהודים הכי טובים היום אי אפשר להמחיש זאת בכלל.

מצרי ועוד עברי שוה 622 והממוצע הוא **איש** – נמצא ש"איש מצרי... איש עברי" שוה **איש-איש-איש-איש** – עבור מי שעוסק במספרים הכל אותו הדבר... אכן זה

אין עדיין כלים דתיקון, עדיין לא חבר את האורות דתהו שלו בכלים דתיקון, לכן הסיפור הזה רודף אחריו כל החיים, כל הגלגולים, כי זה התהו שלו. בעולם התהו נצח והוד מחוברים, איך מתאים ל"וירא כי אין איש"? כתוב בקבלה שעניני פרצוף הנוקבא הם נעשים מנו"ה דז"א. בעשרת הפעלים שלנו יש שלש פעמים "וירא" – "וירא בסבלתם... וירא איש מצרי... וירא כי אין איש".

אחר כך הגענו לעיקר, לתכל'ס, "ויך את המצרי", שהוא כאן ספירת היסוד, תיקון (פגם) הברית, זה "זושא", "ויך את המצרי". איך הוא הכה אותו? בשם קדוש (השם תכה, המלה שהוא אומר בהמשך), עם ריבוי מתיקות. עוד כפית דבש ועוד כפית דבש ועוד כפית דבש^ה, עד שהוא מת, ואז היה צריך להטמין אותו בחול. המלכות היא "ויטמנהו בחול", בחולין, וגם מלשון מתיקות כנודע.

"כי אין איש" – "איש האלהים"

צריך הרבה להתבונן בכל הפעלים, רק אמרנו שהכי מובהק ופנימי הוא "וירא בסבלתם", שנתן את הדעת שלו. אמרנו ש"איש מצרי... איש עברי" שוה איש-איש-איש, הכל איש. יש פה עוד גימטריא מאד חשובה. קודם כל, יש איש-מצרי, איש-עברי, ואז "וירא כי אין איש". קודם היו שני "איש", ופתאום "אין איש", כל האיש נעלם, אין יותר איש בכלל.

היום י"ט בטבת, וכמו שיש חת"ת יש גם פרקי תהלים שאומרים לפי ימי החדש. איך

האלה הם חסד וגבורה. ש"מכה איש עברי" בגבורה פשוט כמו שפשוט ש"וירא בסבלתם" היינו דעת, אלה שני המיקומים המובהקים כאן. אבל לכאורה מאד קשה למה "וירא איש מצרי" היינו החסד כאן. זה ששני הפעלים האלה הולכים יחד זה פשוט, וצריך להסביר.

"וירא כי אין איש" – ניצני המהפכה

הרביעית

אחר כך מתחיל הפסוק הבא, "ויפן כה וכה", התפארת כאן. מה רש"י אומר? "ויפן כה וכה". ראה מה עשה לו בבית ומה עשה לו בשדה. ולפי פשוטו כמשמעו. וירא כי אין איש. שאין איש עתיד לצאת ממנו שיתגייר. יש את הפשט הפשוט, שהסתכל לצדדים וראה שאין איש. יש את הפירוש שראה מה עשה לו בבית ומה עשה לו בשדה. ויש את הפירוש היותר פנימי של "וירא כי אין איש", שהסתכל וראה שאין בו לחלוחית של קדושה, שלא יצא ממנו גר – הוא בראשית דרכו כבר עסוק במהפכה הרביעית. רואים שלא מענין אותו רק שמירת שבע מצוות, מענין אותו רק אם יתגייר ממש, אם יצא ממנו איזה גר צדק. אם לא הוא ולא זרעו יתגייר – לא צריך אותו. הוא רואה שלא עתיד לצאת ממנו גר צדק, "וירא כי אין איש".

יש לנו עשרה פעלים, אבל פתחנו מכחב"ד, כללנו גם את הכתר וגם את הדעת, לכן צריך לומר שנצח והוד הם אחד. מתאים לכתבי האריז"ל שדווקא בעולם התהו נו"ה הם אחד. כל הסיפור הזה, גם אצל משה רבינו עצמו, כעת משה נמצא הוא באורות דתהו – למשה רבינו בסיפור הזה

^ה בדרך צחות: כפית דבש = שפלות וכו', ג"פ כפית דבש = 2448, שנת יציאת מצרים ומתן תורה.

איש", או להפך שאני אין והוא אני, הכל על דרך חלקיק ואנטי-חלקיק).

אמרנו שכל הסיפור הזה הוא סיפור של עולם התהו. איפה משה רבינו והמצרי הם אותו דבר? באיזה עולם? בשמיטה הקודמת, השמיטה הראשונה, שהיא שמיטת החסד, כמו שאדמו"ר הזקן מסביר בתורה אור על פרשת שמות, פרשת השבוע. זה משהו די מוזר בשביל אדמו"ר הזקן, להקדיש דרוש שלם לכך ששרשו של משה רבינו הוא השמיטה הקודמת, עולם התהו, שמיטת החסד. אנחנו בעולם התיקון, שמיטת הפחד והגבורה. "וירא את המצרי", הוא רואה אותו בשרשו, שם אני והוא אותו דבר. איפה זה? בעולם החסד הקדום, עולם התהו.

שוב, אני הולך להרוג את עצמי? בסוף זה מה שקורה, ש"הרגו בתענית", הרגו בשם קדוש, שם תכה, "למה תכה". משה בכל עת הורג את עצמו, את היצר הרע שלו, את המצרי שבו. ידוע המדרש המפורסם – שיש עליו חולקים, עד כדי מלחמת עולם אם מאמינים למדרש זה או לא (כלומר אם מאמינים שהוא מחז"ל או לא) – שמשה רבינו היה בטבע הרשע הכי גדול בעולם, לפי תוי הפנים שלו, רק שהוא התגבר על טבעו הראשון (טבע דעולם התהו). עוד פעם, מלחמת עולם אם מאמינים למדרש זה או לא, שאין כאן המקום – ודאי היו על זה שיעורים.

בכל אופן, המדרש הזה נאחז בשני הפסוקים הראשונים של החת"ת של היום, על משה רבינו שמזדהה עם שרש התהו שלו. שם גם פרעה מנה אותו להיות שר בממשלה, שם אותו להיות על ביתו. איזה

מתחיל התהלים של היום? "תפלה למשה איש האלהים". יש שש פעמים "משה איש האלהים" בתנ"ך, מתוכן פעם אחת בתורה ופעם אחת בתהלים: "וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים את בני ישראל לפני מותו", "תפלה למשה איש האלהים" ("הברכה" "תפלה" = "משה איש האלהים"!.) כמה שוה "כי אין איש"? "איש האלהים" ששוה גם בן עמרם (ככינויו בחז"ל תמיד)!

אמרנו שמשה רבינו לא יודע, הוא רוצה להפנים טוב-טוב את היחוד היהודי – זה מה שקורה כאן. לא רק מה ההבדל בין "בסבלתם" של מצרים ל"בסבלתם" של אחי היהודים. משה רבינו אומר לעצמו: מה ההבדל ביני לבין הלעומת-זה שלי, המצרי הזה. הוא הולך להרוג אותו, הוא מסתכל ורואה את עצמו – המצרי הזה שוה אותו. כשהוא רואה שאין שם לחלוח של קדושה, בהכל הוא כאילו מסתכל על עצמו בראי – המצרי הוא מראה בשבילו, ה"כי אין איש" הוא מי שעתיד להקרא "איש האלהים", שהוא כבר בן עמרם.

חסד: הזדהות משה עם שרשו בתהו

נחזור לשאלה: איך יתכן ש"וירא איש מצרי" הוא החסד? מובן ש"מכה איש עברי" הוא הגבורה, אבל מה זה "וירא איש מצרי"? כדי לעשות בירור צריך להכנס לתוך הקושיא עד המקסימום, כמו הרמב"ם (בעל ההילולא של מחר) במו"ג, לחדד ולחזק את הקושיא. הקושיא היא מה בין "בסבלתם" ל"בסבלתם", מה בין המצרי לביני עצמי, הרי זה 'אני' וזה 'אני', אותו דבר (או שמא אני אני והוא אין, "כי אין

בכל הקצוות, בכל הכיוונים, היא התפארת שבאמצע.

"וירא כי אין איש", כבר הכנה קרובה להכות אותו, היינו הנצח וההוד, העינים של המלכות שלו. "ויך" הוא כבר היסוד. אחר כך, כדי שלא תהיינה עקבות, "ויטמנהו בחול". זה לא הצליח לו... זו המלכות של הסיפור כאן, משה עדיין לא זכה למלכות. כל סיום סיפור, סיום קטע, הוא בחינת מלכות, כי מלכות היא הסוף של כל עולם – עולם הוא תהליך, קטע.

שכחת משה בשל הכאת המצרי – הקץ

שבפסוקים

כעת נראה עוד משהו יפהפה: יש כאן שתי תופעות מיוחדות במינן של חשבון. נעשה את הגימטריא של הפסוק השני – "ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול" שוה 1775. מה אומר המספר הזה? מי שזוכר מלפני שנתיים, וכל מי שעוסק בקצין (וידועים דברי חז"ל והרמב"ם על זה), אמור לזכור את המספר הזה, שמופיע בסיום החומש (נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן). הסיפור המשמעותי הראשון והגדול בחומש שלנו מתחיל עם "ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול" ונגמר בפרשת פקודי עם הפסוק המפורסם, שגדולי ישראל אמרו שהוא פסוק של הקץ, בו טמון ורמוז הקץ, "ואת האלף ושבע מאות וחמשה ושבעים עשה וויים לעמודים וצפה ראשיהם וחשק אתם". מי זוכר את הווארט? היו על זה שיעורים לפני שנתיים¹.

משה "ויגדל משה" כשפרעה מנה אותו לשר בממשלה? המשה של עולם התהו, לא של עולם התיקון, אבל זהו אותו משה – שרשו בתהו, לכן פרעה קוה שהוא ישרת אותו נאמנה. "ויך את המצרי", עם שם קדוש, מכחו של יוסף הצדיק, שפרעה המלך החדש לא ידע אותו – מכח הברית. "ויך את המצרי", בגימטריא משה – קודם היה כתוב רק "וירא איש מצרי", אבל דווקא כשהוא מכה אותו הוא הופך להיות שוה לו ממש, ואז "ויטמנהו בחול" (לשון מתיקות כנ"ל).

פירוט ההקבלה

על כל פרשה שמתחילה "ויהי" חז"ל אומרים שהיא לשון צער – "ויהי בימים ההם". רקע הצער כאן הוא צער גלות מצרים, הכתר של סיפור משה רבינו כאן, "ויהי בימים ההם ויגדל" – זו גדלות, לא לקומה אלא לגדולה. שרש הגדולה בקבלה הוא חכמה.

זה שבכל אופן הוא יודע שיצאנו מאותו רחם, שיצאתי מרחם של אמא יהודיה וממילא אלה האחים שלי, לשון ריבוי, "ויצא אל אחיו", היינו בינה.

"וירא בסבלתם" דעת.

"וירא איש מצרי", הוא ראה אותו בעולם התהו, בשרש שלו, חסד, אבל ברגע שהוא רואה אותו "מכה איש עברי מאחיו", הגבורה שלו, זו הסכינא חריפתא שמחלק בין היהודי למצרי.

אחר כך "ויפן כה וכה", מסתכל בכל הצדדים גם בגשמיות וגם ברוחניות, גם בזמן, היה-הוה-עתידי – היכולת להסתכל

¹ אור ל-ו' תשרי ע"ה.

וכה", כדי להגיע ל-כה צריך לחבר פסוק מתחלת החומש עם פסוק מסוף החומש):

ויפן	כה	וכה	וירא	כי
אינן	איש	ויך	את	המצרי
ויטמנהו	בחול	ואת	האלף	ושבע
מאות	וחמשה	ושבעים	עשה	וויים
לעמדים	וצפה	ראשיהם	וחשק	אתם

אחד הפירושים הפנימיים של "ויפן כה וכה" היינו ק"ש של ערבית וק"ש של שחרית, כמו שכתוב בזהר ש-כה היינו מספר האותיות של "שמע ישראל וגו'", יש פעמיים בכל יום, "כה וכה", אחדות ה' מתוך חשך ואחדות ה' מתוך אור. הוא ראה שהמצרי הזה, אני בעצמי, הלעו"ז שלי, לא נמצא באחדות ה' של לילה ולא באחדות ה' של בקר, לכן צריך לחסל אותו, לחסל את התופעה הזו (היינו מה שהצדיק הגמור של התניא נבחן במה ששונא את הרע בתכלית השנאה כו'), "ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ".

חמש ברבוע הוא כבר שלמות, אבל הרבה יותר חשוב מספר האותיות: ב"ויפן" יש מב אותיות. כעת אפשר לנחש, כמה יש בפסוק השני? חן. אחד הזוגות הכי חשובים בקבלה הוא מב ו-חן, ביחד שלמות של יפי. יש "שקר החן והבל היפי" ויש חן אמת ויפי של ממש:

ו	י	פ	ן	כ	ה	ו	כ	ה	ו
י	ך	א	י	כ	י	א	י	ן	א
ש	ו	י	ך	א	ת	ה	מ	צ	ך
י	ו	י	ט	מ	נ	ה	ו	ב	ח
ו	ל	ו	א	ת	ה	א	ל	ף	ו
ש	ב	ע	ה	מ	א	ו	ת	ו	ח

מה המדרש אומר? היה כסף שמשה רבינו שכח בחשבון. ב"פקודי" משה רבינו היה צריך לתת דין וחשבון מפורט איך השתמש בכסף, כמו כל גבאי צדקה כלפי הציבור, וכאשר עשה את הפירוט נעלם ממנו – הוא שכח מה עשה עם הסכום הזה. עד שפתאום הוא נזכר בו, מה קרה עם הכסף הזה, איך השתמש בו – הוא נזכר שבשארית הכסף הזו עשו וויים לעמודים. פלאי פלאים שמשה רבינו, הדעת של כללות נשמות עם ישראל, שוכח משהו – שוכח משהו בנוגע למשכן, הדירה לה' בתחתונים, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

למה הוא שכח? בגלל "ויך את המצרי ויטמנהו בחול". זה חשבון הפסוק הזה, וצריך לומר שהא בהא תליא. הוא היה בבירור של שרש נשמתו בעולם התהו, שרש ההבדל בין יהודי לגוי בעולם התהו – בו מאד קשה להבחין, במיוחד בסבל שלהם – ומתוך זה הוא עשה משהו שלמעלה מהשכל שלו, בחינה של תהו. כמו שאמרנו, בלי שיקול, וכל החיים הוא נרדף על זה, ובסוף הוא שכח – שכח בדיוק את המספר של אותו פסוק, וזה סוד הגאולה. זו מצות שכחה, הוא קיים בכך מצוה וממנה באה הגאולה כי "אין משיח בא אלא בהסח הדעת", "קץ שם לחשך", שכחה, ופתאום בא משיח.

רמזי חבור הפסוקים והספירות

נתבונן איך ששני הפסוקים האלה ממש הולכים יחד: בפסוק הראשון, "ויפן כה וכה וגו'", יש 12 מלים, משה נתנבא ב-זה. בפסוק השני, "ואת האלף וגו'" יש 13 מלים – ביחד יש פה 25 מלים, כה ("ויפן כה

– עצמו, בהקדמת התניא, משולם זוסיל – אבל המקובל, וזה תורה, הוא **זושא**, בגימטריא שם **קדוש**, השם של הברית, והפירוש שלו מתוק.

מי היה הרבי ר' זושא? החבר הכי טוב של אדמו"ר הזקן. אף על פי שהיה הפרש מאד גדול של שנים ביניהם, כמו שדברנו הרבה פעמים – הוא היה יותר מ-20 שנה גדול מאדמו"ר הזקן. מכל תלמידי המגיד, אף שאדמו"ר הזקן היה המובחר שבהם, המגיד אמר לבנו שיקבל כל חות דעת של אדמו"ר הזקן, שיש לו חכמה-בינה-דעת עד אין סוף, ורבי זושא עלה למעלה מזה, הוא בכתר. שוב, הם היו החברים הכי טובים. מן הראוי שאצל דוד אור ואורה, חסידי חב"ד, ימצאו את אדמו"ר הזקן בתוך זושא. הם **כתר ו-חכמה בינה ודעת**, אותו מספר.

שא של **זושא** היינו **שמים-ארץ ו-זו** מחבר אותם. **"את השמים ואת הארץ"** מחבר שם ה-**טוב**, **אהוה**, השם של הבעל שם טוב, ישראל. זה סוד התורה החדשה שהסברנו ביי"ט כסלו. דרך אגב, היום י"ט טבת, בדיוק חדש אחרי י"ט כסלו. יש משהו ב-**זו** שהוא מחבר **שמים-ארץ** ואז **זושא** שוה **שניאור-זלמן** בדיוק. **זו-שמים-ארץ** שוה **שניאור-זלמן**, אז גם אדמו"ר הזקן נמצא כאן ביחד עם **ישראל** בעל שם טוב.

הזוג במאסר – גן עדן לפני החטא

נחזור לשם המלא: **זושא ישראל** שוה $855 = 45$ פעמים 19. היום יום ה-**יט**, **חוה**, של החדש והמספר של **זושא ישראל** הוא **אדם** פעמים **חוה**, זה אדם וחוה לפני החטא. ידוע הסיפור שהבעש"ט שלח את תלמידיו ליער להסתכל בבקתה, ראו זוג יושבים ליד השלחן שכל אחד יושב ועוסק

מ ש ה ו ש ב ע י ם ע
ש ה ו ו י ם ל ע מ ו
ד י ם ו צ פ ה ר א ש
י ה ם ו ח ש ק א ת ם

ההבדל בין **חן** ל-**יפי** הוא **מב**. היחס בין המלים לאותיות הוא 1 ל-4, היחס המושלם בתורה. ממש משהו יפהפה, ששני הפסוקים האלה הם זוג, בו טמון לפי הקבלה סוד הגאולה, "קץ שם לחשך".

עוד תרגיל, תעשו בבית: אם אני מחבר כל תאר עם הספירה. נאמר בקיצור אבל יש כאן דברים יפהפיים. אם מחברים – **ויהי-כתר ויגדל-חכמה ויצא-בינה וירא-חסד מכה-גבורה ויפן-תפארת וירא-נצח-הוד ויך-יסוד ויטמנהו-מלכות** – רואים שהכל שוה שבע פעמים **ויהי-כתר**, החבור הראשון, שבעצמו עולה **אהיה פעמים אל**, ז"פ **סג**, והכל ביחד שבע פעמים המספר הזה. פנינה יפהפיה.

רמזי זושא-ישראל בפסוקי השיעור

נחזור לזושא-ישראל, איפה הוא רמוז בכל הנ"ל? הפסוק של פקודי מסיים **"וחשק אתם"** בגימטריא **זושא ישראל**! הוא מכניס חשק (מתיקות) בווי העמודים (בחינת ישראל), לחבר יחד (סוד וו החיבור) את שלשת העמודים עליהם העולם עומד, תורה עבודה וגמילות חסדים.

כתוב "עם זו", יש "עם בני ישראל" ויש "בני ישראל". כתוב שלש פעמים "עם זו" בתנ"ך – שנים בשירת הים ואחד בישעיהו, "עם זו גאלת", "עם זו קנית" ו"עם זו יצרתי ליי", כפי שאנו מסבירים. זו היא ההתחלה של **זושא**. אמרנו שיש כמה צורות לכתוב, אבל סתם קוראים לו **זושא**. הוא חותם

כל אחד יושב בצד אחר של השלחן, עוסק בעניניו, אבל בקומה הזו העליונה שאתם נמצאים יש ריח גן עדן – אתם בגן עדן. עוד מעט תצאו מגן עדן, תגיעו לעולם הזה, אבל בינתיים אתם אדם וחווה לפני החטא. זה משתקף בילד שלכם, שגדל ברחם בתקופה הזו, שההורים שלו הם אדם וחווה לפני החטא, בגן עדן, ולכן קוראים לו **זושא-ישראל**, אדם פעמים **חווה**. שה"ריח גן עדן" ישאר לעולם ועד. שנזכה לגאולה האמתית והשלמה תיכף ומיד ממש, לחיים לחיים.

בעניניו, הם הסתכלו ויצאו. כששאלו אחד את השני מה ראית שם הם אמרו שראו את אדם וחווה לפני החטא – תכלית ההמתקה, המתיקות. שכל הנשמות, כולל נשמות אומות העולם – מי שישאר לעתיד לבוא בזכותנו, שנפיץ לו את "האור כי טוב" של המהפכה הרביעית.

זה מוסר השכל לכולם, שאם אתה בהשגח"פ נמצא באיזה בית סהר ואשתך יושבת בבית מסכנה – באמת מסכנה – אתם נמצאים ברמה אחת יותר גבוהה, בעולם יותר גבוה, אתם הזוג של הבעל שם טוב.

כ' כסלו ע"ז - בניני האומה, ירושלים שיעור י"ט כסלו לנשים

שלש מדרגות עמידה בנסיון בעקדה (תגובה להתמודדות בעמונה) | עשרה
'חדשים' עיקריים בתנ"ך | ביאור אגרת הקדש כא (השלמה) |

אנחנו נלמד איך היו פעם יהודים פשוטים
אצל הבעל שם טוב והמגיד. צריכה להיות
אהבת ישראל צרופה לכל יהודי, לכל אשר
בשם ישראל יכונה.

אצל הבעל שם טוב היו תלמידים והיו
הרבה "עמך". אצל המגיד היה מושג חדש,
מקושרים, יהודים פשוטים שלא היו ממש
תלמידים. היו תלמידים שהיו גאוני עולם
והיו יהודים פשוטים, כולם היו ב בטול גדול
מאד. הם, היהודים הפשוטים, מרצונם
הטוב, קבלו עליהם לשרת את הרבי. שם
ברוסיה החורף הוא מאד קר וצריך כל פעם
להדליק את התנור בחדר, אז היו יהודים
שהיו מסיקי התנורים של הרבי בבית
המדרש וככה שרתו את התלמידים הגדולים
של המגיד ואת המגיד בעצמו.

חג שמח, גוט יום טוב! לשנה טובה
בלימוד החסידות ודרכי החסידות תכתבו
ותחתמו.

א. שלש מדרגות עמידה בנסיון בעקדה (תגובה להתמודדות בעמונה)

השגת מסיקי התנורים במעזריטש

י"ט בכסלו, שהיום הוא ההמשך שלו, הוא
יום ההילולא של הרב המגיד ממעזריטש
וחג הגאולה של אדמו"ר הזקן בעל התניא
והשו"ע. נתחיל בסיפור על אדמו"ר הזקן
והרבי שלו הרב המגיד^א. מהסיפור הזה

* רשימות דברים (תשס"ט) מדור אדמו"ר הזקן
סיפור ב (ובנוסחא שונה במקצת בסיפורי חסידים
עה"ת - לרב זיין - ע' 49).

מה הולך לקרות, מה מטרת ההליכה שלהם. "וילכו שניהם יחדו" באותה רוח, באותה שמחה, לקיים את דבר ה'. אני, אומר השני, לא הייתי יכול לקיים זאת ככה. במעשה הייתי מקיים מיד את דבר ה', בזריזות, אבל "וילכו שניהם יחדו" בשמחה, כאילו אני יודע מה קורה כאן, מופשט מהמציאות לגמרי, לא הייתי יכול.

שומע אותם היהודי השלישי ואומר: אתם יודעים מה? אם ה' היה אומר לי הייתי עושה זאת מיד בזריזות וגם בשמחה, הרי ה' התגלה ואמר לי לקחת את הבן ולשחוט אותו. אז מה כבר הגדולה של אברהם אבינו? הגדולה שלו שאחרי שה' כבר אמר לו לא לשחוט אותו, בסוף, כתוב בחז"ל (ומובא ברש"י) שהיה קשה לאברהם אבינו. הוא כל כך מוכן ומזומן לקיים בחשק את דבר ה', כמה שהדבר הוא קשה ומנוגד לטבעו ולטבע של כל אחד, הוא אומר שאולי בכל אופן אעשה איזו חבלה ביצחק, משהו. ה' אומר לו "ואל תעש לו מאומה", אל תעשה בו שום מום כלל וכלל, הוא תמים, עולה תמימה. אז ה' הזמין בהשגחה פרטית, עוד מששת ימי בראשית, את האיל לעולה, ועל כל מה שהוא עושה לאיל הוא מכוון יהי רצון כאילו עשיתי זאת ליצחק. זה שאברהם אבינו במתח גבוה, שמלווה בשמחה, לקיים את דבר ה' וכעת יש לו רק איל במקום בנו – הוא לוקח ומקיים באותה שמחה ועדיין במחשבה שהוא מקריב את יצחק כדבר ה' אליו בתחלה (לפי דעתו). יש כאן ירידת מתח בבת אחת, והוא נשאר באותה רמה של שמחה ודבקות לעשות את דבר ה' – זה לא הייתי יכול לעשות, זו הגדולה שלו, שאצלו הדבקות והשמחה

פעם אחת אדמו"ר הזקן, בעל הגאולה של י"ט כסלו, הלך לנוח. היו מתאכסנים באכסניא מאד צנועה או על הספסלים בבית המדרש. הוא הלך לשים את הראש על ספסל בבית המדרש ותוך כדי זה שמע שיחה פשוטה של היהודים הפשוטים האלה, מסיקי התנור.

הוא שומע שאחד פותח ואומר שאיני מביין את הגדולה, הענין המיוחד, של אברהם אבינו בעקדת יצחק. מה הגדולה? אם ה' יתברך היה מתגלה אלי ואומר לי ללכת לשחוט את הבן שלי גם הייתי עושה זאת. מה כל כך גדולה יש פה?! תוך כדי שהוא שואל את השאלה שלו הוא גם עונה בעצמו – טוב, אני מביין מה המיוחד של אברהם אבינו, שאם ה' היה אומר לי לשחוט את הבן אני בכל אופן מאד קשור לבני, הייתי לוקח אותו ושוהה איתו יום-יומיים, מחבק ומנשק אותו, ובסוף הייתי מקיים את דבר ה', ובאברהם אבינו כתוב "וישכם אברהם בבקר" ובזריזות הכי גדולה הלך לקיים את דבר ה'. זו גדלותו – הזריזות שלו, כך עונה אחד.

עונה לו השני שאם ה' היה אומר לי לא הייתי שוהה, הייתי הולך מיד, אז מה הגדולה של אברהם אבינו? אני מביין שגדולת אברהם אבינו היא כמה שכתוב "וילכו שניהם יחדו". בעצם כתוב פעמיים "וילכו שניהם יחדו". פעם אחת לפני שיצחק שואל מי הקרבן ופעם אחת אחר כך. כתוב "וילכו שניהם יחדו" בפעם הראשונה, שניהם בלב אחד, בתחושה אחת – כמו שיצחק הולך בתמימות, בלי שיוודע שום דבר, ויש לו שמחה טבעית שהולך לקיים מצוה, כך גם אביו שיוודע טוב-טוב

היום. לא רק הוא כתב את זה, אלא כפי שאמרנו הוא כנראה ספר זאת הלאה, וחברו הטוב – שהוא גם המחותן שלו – רבי לוי יצחק מברדיטשוב גם כתב זאת בקדושת לוי².

ב קדושת לוי וירא ד"ה "ויאמר אל תשלח ידך" וז"ל:

ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש וכו' כי עתה ידעתי כו' ולא חשכת את בנך את יחידך ממני. ויש לדקדק למה כתב כאן ממני ואחר כך כתיב ויאמר בי נשבעתי כו' ולא חשכת את בנך את יחידך ולא כתיב ממני. ונראה לתרץ ומתחילה נבאר הגמרא (שבת סג.) העושה מצוה כמאמרה אין משריץ לו כו'. וקשה מאי לשון כמאמרה. והענין כל מה שאדם עושה מצוה או לומד תורה צריך להסתכל שיהיה כוונתו בלתי לה' לבדו לעשות נחת רוח ליוצרו יתעלה. אמנם אחר המעשה לא יעלה בלבו חלילה שכבר עשה רצון הבורא ברוך הוא שאם יחשוב כך וודאי אין מעשיו רצויין כלל ועדיין בן זומא מבהוץ ולא קרב אל פתח העבודה אפילו שאם היה באמת שעשה איזה נחת רוח להבורא ברוך הוא יהיה מכיר בשפלותו שעדיין לא התחיל לעבדו יתברך מכה יראת הבורא שהיה נופל עליו כמשל מי שזוכה לבוא לפלמין המלך מי שבא להיכל יותר פנימי רואה יותר גדולת המלך ועשרו סגולת מלכים ואדרכמונים כך מה שאדם עושה יותר המצוה בדחילו ורחימו זוכה ונכנס להיכל המלך יותר פנימי וכל מה שנכנס יותר יותר פנימי יותר רואה שם גדולת המלך מלכו של עולם יתברך שמו ורוממותו ונתחייב מזה כשנופל בדעת העושה איזה עובדא שעשה מאומה נחת רוח להבורא וודאי רחוק עדיין ואל פתח העבודה לא בא לעבודתו יתברך.

והנה לשון מצוה פירוש לשון חיבור כנודע לשון צוותא חדא. וזהו פירוש כל העושה מצוה כמאמרה, כפירושה של מצוה שמתחבר עצמו על ידי כן להבורא יתברך שמו וכו', ויש מצות

אחידות בין כך ובין כך, בין איך שחשבתי לעשות את דבר ה' ובין איך שיצא בפועל, שלא כפי שתכננתי.

השלכה אקטואלית: עבודת ה' גם לאחר נפילת המתח

לסיפור הזה יש גם השלכה מעשית להרבה בנות כאן שמייצגות את מה שנקרא 'נוער עמונה', שהן מאד באכזבה, מכך שהיו כולם בנכונות לעשות פעולה, מעשה של מסירות נפש, ופתאום המתח ירד ומרגישים עצמם מסכנים מאד. יש להם אפילו תרעומת על ההורים שלהם, שקבלו החלטה כזו. הם רצו ללכת עד הסוף. יש ווארט בחסידות שעקשנות דקדושה ("עם קשה עורף" למעליותא) היא "ככה ולא אחרת", אם כבר מחליטים לעשות משהו – קשה, בהקרבה, אבל החלטנו שכך עושים – ופתאום המתח יורד. זה ממש כמו הסיפור הזה. האם מסוגלים להחזיק באותה רמה של התלהבות ורצון במציאות הנתונה, לעבוד את ה' אותו דבר, ללכת הלאה קדימה – אם לא יצחק יש פה איל, ממשיכים, וככה מביאים את הגאולה. זה מוסר ההשכל הפשוט שאפשר להסיק ממסיקי התנור של הרב המגיד שאדמו"ר הזקן שמע את שיחתם – כאילו שיחת חולין – תוך כדי שהוא שוכב לנוח בבית המדרש.

דברי המסיקים בתורות תלמידי המגיד

הסיפור הזה, כנראה שאחרי שאדמו"ר הזקן שמע שיחה זאת, הוא ספר גם לחברים שלו. והנה, פלא, אדמו"ר הזקן כל כך התפעל ממה שהוא שמע, שהוא כתב זאת בספר התניא שלו – ספר היסוד של החסידות, הספר שמתחילים ללמוד אתמול-

בהשגחה פרטית שצריך לעשות כדי – לעניינו – לקדם את הגאולה.

שלוש המדרגות באגרת הקדש כא

האמת שכאשר מסתכלים בספר התניא, שפתחתי פה לפני ותיכף נקרא כמה שורות מתוך התניא, רואים שאדמו"ר הזקן לא מביא רק את המדרגה הראשונה, של המסיק הראשון, אלא רומז בדברים שלו לכל שלוש המדרגות, לכל הסיפור שהוא שמע. לכן נקרא את דבריו באגרת הקדש, החלק הרביעי של ספר התניא באגרת כא, אגרת שמדברת בעיקר על צדקה לארץ ישראל. הנושא הכללי של כל אגרת הקדש הוא מצות הצדקה, אבל הקטע הזה במיוחד מדבר על מסירות הנפש של יהודי חו"ל בצדקת ארץ ישראל, שמתמסרים "בכל מאדך", "בכל ממונך", עבור ישוב ארץ ישראל. האגרת הזאת בימינו ממש נוגעת לנו, אגרת של מסירות נפש של יהודים עבור הארץ, ארצנו הקדושה.

הוא כותב בלשון מליצה:

...תזל כטל אמרתי לזרו לזרזים ולחזק ידיים רפות במתן דמים מעות א"י מדי שבת בשבתו ולפחות מדי חדש בחדשו מערכו הקצוב לערך שנה נהיה מקובל שכל אחד היה מתנדב כך וכך צדקה לארץ ישראל למשך כל השנה כולה. לא כתוב כאן באיזה יום מתחייבים – אבל זה יום מאד טוב, שאדם מתחייב לתת צדקה, משקיע את כל כולו בישוב ארץ ישראל בגדול פעם בשנה. אדמו"ר הזקן כאן ממליץ ומבקש מהחסידים לתת את מה שהקציבו לשנה כולה בחלוקה של נתינה כל שבוע לפני שבת, כמו נשים שמהדרות במיוחד לתת צדקה לפני הדלקת נרות. ואם

מסור אצל החסידים שאדמו"ר הזקן תפס את המדרגה הראשונה של היהודי הראשון. כל ספר התניא אמור להיות שוה לכל נפש, שייך לכולם, ספר של בינונים – לכן הוא תפס את המדרגה הראשונה, ששוה לכולם, שגדולת אברהם אבינו היא הזריזות בה הוא קיים את המצוה. ואילו הקדושת לוי, כמו רוב הצדיקים של החסידות הכללית, מיועד לצדיקים ותפס את המדרגה הכי גבוהה, מה שנשאר בסוף, שהוא נשאר עם אותה אהבה ודבקות וחשק (ללא שום פניה הבאה מהרגשת עצמו) תוך כדי הקרבת האיל, ממש כאילו הקריב את יצחק. להקריב את יצחק זו מסירות נפש, מדרגה של הכתר, והקרבת האיל היא משהו שגרתי. להקריב את האיל ממש כמו שהוא מקריב את יצחק זו כבר גדולה של הצדיקים. עוד פעם, שתמיד נשארים בדבקות עילאית בקב"ה ותמיד עושים מה שה' עכשיו מזמין

שאינ בהם שום הנאה גופניות כמו תפילין וציצית ודומה להן ויש מצות שבהם יש הנאת הגוף כגון מאכלות שבת ויום טוב, והנפקותא שבאלו המצות חומרא גדולה שלא יהא לו פניה בהן. ובוזה מתורץ בפרשת עקידה אל תשלח ירך אל הנער וכו' כי עתה כו', פירוש עתה כשאני רואה שאפילו מה שאתה מורידו מן העקידה גם כן בלי שום פניה מזה ידעתי כי ירא אלהים אתה. ועל דרך זה נראה מה שאמר יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת, ולא נאמר ממני, כי שם מדבר על העלאה לעקידה כמשמעות לשון עשית את הדבר הזה ובהעלאה אינו צריך להשמיענו כי אז בוודאי עשה לאהבת יתברך שמו ולא היה שום פניה אבל לעיל מדבר על הירידה וזה ממני, שאפילו הירידה היה גם כן ממני, בלי שום פניה והבן.

אברהם אבינו? רק שא"א ע"ה עשה זאת בזריזות נפלאה להראות שמחתו וחפצו למלאות רצון קונו ולעשות נחת רוח ליוצרו וממנו למדו רז"ל לקיום כל המצות בכלל ובפרט מעשה הצדקה העולה על כולנה [עד כאן].

שוב, אפשר לחשוב, כפי שאמרנו קודם – וכך אכן כתוב – שהוא מביא כאן בעיקר את השיחה של היהודי הראשון. אבל אם ממשיכים לקרוא מה שקראנו עכשיו רואים שגם את דברי המסיק השני הוא כותב כאן בפירושו. מה ההבדל בין דברי המסיק הראשון לדברי המסיק השני? לפי הראשון המעלה היא הזריזות ולפי השני השמחה בלב גם כשעושה את הדבר הכי קשה בעולם. הוא אכן הדגיש כמה פעמים כאן את מושג הזריזות אבל הוא גם כתב את המלה שמחה – כולל גם את דברי השני.

החידוש של השלישי, שאמרנו שדווקא היום הנוער שלנו צריך להגיע לדרגה זו – רוצים מאתנו להגיע לנקודה השלישית, שמופיעה בתורה ארוכה בקדושת לוי – הוא שעשה באותה מסירות ודבקות גם לאחר ירידת המתח כנ"ל. כאן הוא אומר שעשה בזריזות ושעשה בשמחה, ובכך יכול היה לסיים, אבל הוא מוסיף "לעשות נחת רוח ליוצרו". הוא מסור בכל לבבו, נפשו ומאודו לעשות נחת רוח. מי שעושה את הכל רק כדי לעשות נחת רוח, אז לא משנה לו אם העשייה היא מה שהוא תכנן או משהו קצת פחות ממנו שה' רוצה ממנו. היית מאה אחוז בטוח שצריך לקרות משהו, ככה ולא אחרת, ופתאום קורה משהו. תמיד יש אנשים שמעורבים בכל מהלך, אבל בכל אופן כעת אתה מוצא את עצמך במצב חדש.

אי אפשר מדי שבת בשבתו, לפחות מדי חדש בחדשו – כל חדש לתת חלק אחד משנים עשר מתוך ההקצבה לכל השנה כולה.]

הוא ממשיך:

... כי הנה מלבד הידוע לכל גודל מעלת הזריזות בכל המצות הנאמר ונשנה בדברי רז"ל לעולם יקדים אדם לדבר מצוה כו' [בכל מצוה צריך להקדים כמה שיותר, "זריזין מקדימין". הוא מביא מאמר חז"ל פחות ידוע לנו, לא "זריזין מקדימין למצות", אלא מאמר חז"ל אחר – "לעולם יקדים אדם לדבר מצוה". אחר כך הוא ממשיך עם אברהם אבינו, הסיפור שספרנו כעת:] וזריזותי דאברהם אבינו ע"ה היא העומדת לעד לנו ולבנינו עד עולם [מה שעומד לנו הוא הזריזות שלו, ולא עצם העמידה בנסיון, שהרי ה' נתגלה לו. את ענין הזריזות הוא שמע מהיהודי הראשון, כאשר שכב על הספסל בבית המדרש.] כי העקדה עצמה [שעקד את בנו.] אינה נחשבה כ"כ לנסיון גדול לערך מעלת א"א ע"ה [אצל כזה צדיק לא כל כך מפליאה עצם הנכונות לעשות את דבר ה'.] בשגם כי ה' דיבר בו [ה' אמר לו בפירוש, הוא נביא ושומע את דבר ה':] קח נא את בנך כו' והרי כמה וכמה קדושים שמסרו נפשם על קדושת ה' גם כי לא דיבר ה' בהם [הרי במשך כל הדורות יש אלפי ורבבות יהודים שמסרו את נפשם גם בלי שה' ידבר אתם אישית. אם כן, מה מעלת אברהם אבינו? זה בדיוק הסיפור, מה שהיהודי הפשוט אמר שאם ה' היה מדבר איתי גם הייתי עושה זאת, מוסר את עצמי וגם את הבן. אם כן, מה גדולת

קרובה לכל אחד, אבל לא כל אחד יכול בקלות להגיע אליה.

אחר כך הוא אומר שיש מדרגה שלישית, יותר ממנה. אם למדרגה השנייה לא כל אחד ואחד יכול להגיע בקלות, בלי הרבה עבודה, קל וחומר למדרגה הזו, היא ממש ליחידים סגולה, חסידים במעלה העליונה. המדרגה השלישית היא שכל עבודתו היא לא על מנת לרוות את צמאוננו בעבודת ה' אלא כמאמר תקוני הזהר "איזהו חסיד? המתחסד עם קונו, עם קן דיליה ליחדא קודשא בריך הוא ושכינתיה בתחתונים". דורשים את המלים "קן דיליה" גם מלשון קן-צפור, הקן של הקב"ה הוא השכינה, כנסת ישראל. כל מה שהוא עושה, החסיד הזה, הוא לא בשביל עצמו – בשביל התענוג האלקי של עצמו – אלא רק כדי ליחד קוב"ה ושכינתיה. לייחד קוב"ה ושכינתיה בתחתונים, בעולם הזה הגשמי דווקא, לייחד את ה' עם הקן שלו, זה בעצם לעשות רק נחת רוח להשי"ת, לא בשבילי.

אם נתבונן בפתגם הזה, ברור שהמדרגה השלישית, שכל מה שהוא עושה הוא רק בשביל לעשות נחת רוח לה' – זו מדרגת היהודי הפשוט השלישי שהסביר את מעלת אברהם אבינו. "כל עניניו אלקות" זה בעצם "עבדו את הוי' בשמחה". הסימן לכך שבכל מה שאתה עושה אתה קשור לקב"ה הוא שמחה. כתוב "עז וחדוה במקומו", אם אתה במקום ה' אתה שמח. כלומר, "כל עניניו אלקות" ולעשות הכל בשמחה זה היינו הך. הדבר הראשון, שעם כל הקושי אתה עושה בזריזות – בלי מניעות ובלבולים, השטן נסה לעכב את אברהם אבינו אבל לא הצליח – היא המדרגה בה שום דבר לא מטריד

השאלה האם כל כולך מסור לרצון ה'. היית כולך מסור למשהו, לשם שמים כמובן, בתחושה של "ככה ולא אחרת" – תחושה מצוינת, יסוד היסודות בחסידות חב"ד, לא לוותר ולא להתפשר – אבל המצב השתנה.

שלש מדרגות של חסיד

כדי להבין טוב יותר את הדרגה הזו, שהיא הדרגה השלישית, שהיא בעצם להיות בבטול הכי מוחלט – אני לא עושה מה שאני רוצה לכבוד הקב"ה, מתוך שמחה, אלא עושה רק נחת רוח לה'. כדי שנבין זאת עוד טפה, יש פתגם ב"היום יום" שקראנו לפני כמה ימים¹ שיש ארבע מדרגות של עובדי ה'. יש צדיק, למעלה ממנו יש ישר, למעלה ממנו יש תמים ולמעלה מכולם יש חסיד – צדיק, ישר, תמים, חסיד.

בתוך הדרגה הגבוהה ביותר, של חסיד, יש שלש מדרגות. מה הן?

המדרגה הראשונה, שחסיד הוא אחד שכל מה שהוא עושה, כל מה שעובר עליו, לא מטריד אותו ולא מבלבל אותו מהמסירות לרצון ה'. הוא אומר שמדרגה זו של החסיד – כמה שחסיד הוא דרגה גבוהה, למעלה מצדיק-ישר-תמים – שוה לכל נפש. כל אחד יכול להגיע לזה, אם הוא רק רוצה ועובד נכון, והוא חייב להגיע לכך – שעניני הגשמיות של העולם הזה לא יטרידו אותו ולא יבלבלו אותו, הוא ממשיך.

אחר כך הוא אומר שיש מדרגה שנייה, יותר גבוהה, ש"כל עניניו אלקות", שכל מה שהוא עושה, כשהוא אוכל וכשהוא ישן, בהכל הוא חש ממש אלקות, הכל הוא ה', הכל אלקות. הוא אומר שהמדרגה הזו היא

ג. לוח "היום יום" י"ד כסלו.

“חכמה ודעת ושמחה” כדי לנצח

אחרי הפתיחה הזו נמשיך במה שהתחלנו לדבר אתמול, על “תורה חדשה מאתי תצא”^ה (תורה חדשה בגימטריא “וישכם אברהם בבקר”^ו, סוד זריזותיה דאברהם המבואר לקמן). יש פסוק בספר קהלת בו כתוב “כי לאדם שישר לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה”. זו פעם יחידה שיש שלישיה כזו בתנ”ך, חכמה-דעת-שמחה, ר”ת **חדש**. כנראה שכדי להיות בהתחדשות כל הזמן צריך חכמה, דעת ושמחה. אם יש חכמה ודעת הייתי חושב שהצלע השלישית היא בינה, חב”ד. מה אני לומד מהפסוק הזה? זה

דווקא המדרגה השלישית היא הבטול האמתי, כפי שעולה ממאמרי החסידות – ומבואר אצלנו בארוכה (ראה בפרט בספר חתן עם הכלה) – שהעבודה “אליבא דנפשיה”, לתיקון עצמי, היא עדיין עבודה שלא לשמה, וגם במדרגה בה הכל אלקות יש נימה של “אליבא דנפשיה”, כוונה של מרגוע ותענוג לנפשו. במדרגה השניה, של “בכל דרכיך דעהו”, יש עדיין בירורים, ואילו המדרגה העליונה היא כבר לאחר סיום עבודת הבירורים, כשעולים לעבודת היחודים – “ליחדא קוב”ה ושכינתיה בתחתונים” בכל פעולה ופעולה (דבר השייך ל”תורה חדשה” שכולה “עשה טוב”, כפי שנתבאר אמש).

^ה “תורה חדשה מאתי תצא” עולה 1870, הגימטריא של “יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם” (כפי שכבר התבאר במ”א, ראה גם התוועדות י”א מרחשון תשע”א הערה פה), 55 פעמים 34, שני מספרי אהבה רצופים. “יפת אלהים ליפת” רומז ליופי המיוחד של חתן זהב, מתאים לכך שהגימטריא הנ”ל היא גימטריא יסודית של חתן זהב. עלית היפי של חתן זהב מתוך הטבע שייכת לסוד “ואת ההר עשן” שנתבאר אמש. וראה עוד לקמן הערה ח. וובמ”א (שיעור י”ד מנחם-אב ס”ז) נתבאר פרצוף שלם של גימטריאות במספר זה.

אותך ומעכב אותך. המדרגה הראשונה היא בדיוק עיקר עבודת הבינוני. המדרגה השניה גם קרובה לכל אחד, שכל מה שהוא עושה, גם עניני החולין, הוא אלקות ולכן הכל בשמחה. להיות תמיד עם ה’ זה עדיין לא לבטל עצמי לגמרי. במדרגה השלישית הכל בטל, גם האלקות שלי, אלא הכל לשם יחוד קוב”ה ושכינתיה בתחתונים. זה מה שרוצים, המדרגה השלישית, וגם היא רמוזה בספר תניא קדישא^ז.

ד את שלש המדרגות, כפי שהוסברו בפנים, יש להקביל למדות החסיד בשלש תקופות שונות: המדרגה הראשונה – זריזות במעשה בלי שמחת הלב, השייכת למדרגת החסיד שעניני עולם הזה לא מטרידים ומבלבלים אותו – היא מדרגת החסיד שלפני מורנו הבעל שם טוב, החסיד המתואר במסילת ישרים, החסיד של הגר”א, החסיד של כל ספרי המוסר והחקירה שקדמו לבעל שם טוב (כולל ספרי המוסר המאוחרים יותר, שלא דרכו בדרך החסידות). המדרגה השניה – העושה מתוך שמחה, השייכת למדרגת החסיד שכל עניניו אלקות – היא החסיד שמושפע מהמקיף של מורנו הבעל שם טוב, שבהשראת קבלתו חש שהכל אלקות וממילא הכל בשמחה (אך הוא עדיין בגדר מה שנקרא בקונטרס ההתפעלות ד”ח הישנים, לפני העמקת ההתבוננות).

המדרגה השלישית – דבקות בה’ בכל מצב, השייכת לחסיד שכל עניניו להתחסד עם קונו, עם קן דיליה, ליחדא קוב”ה ושכינתיה בתחתונים – היא דרך חסידות חב”ד (ד”ח החדשים), בה מסר אדמו”ר הזקן את נפשו שכל אחד יוכל להגיע ל”יחודא עילאה”, דהיינו היחוד שאינו עבור האדם עצמו (“לרוות צמאוננו”) וכל כולו בטעם של “דיך אליין” (כלשון המורגלת בפי אדמו”ר הזקן שאינו רוצה כלום – לא את גן עדן שלך ולא את עולם הבא שלך – אלא רק אותך בלבד, כפי שנתבאר אמש בהתוועדות י”ט כסלו), של עשית נחת רוח לה’.

מקבלים החלטות הוא הדעת בנפש. אחר כך, אחרי שהיתה לי חכמה וקבלתי החלטה, איך שלא יוצא צריך להיות שמח – אפילו שיוצא לא לפי מה שראיתי וחשבתי והחלטתי. מה שלא יהיה, בסוף צריך להיות בשמחה בכל מצב.

ככה מנצחים. עוד פעם, זה צירוף החב"ד שמוליד נצח. צריך להיות חב"דניק, אבל יש ששה חב"דניקים, לכל אחד יש צירוף אחר, ולכל אחד מהששה האלה יש מדה אחרת. לפי הקבלה צירוף הנצח הוא חכמה לראות את הנולד, דעת לקבל החלטה ומכאן והלאה להיות בשמחה איך שלא יצא. כי אני לא רוצה ליישם את ההחלטה אלא אך ורק לעשות נחת רוח ליוצרי, הקב"ה. צריך לראות את הנולד וצריך לקבל את ההחלטה, אבל בסוף, התכל'ס, המבחן הסופי, הוא השמחה שלי – לא סתם שמחה של המדרגה השנייה אלא של המדרגה השלישית.

ב. עשרה 'חדשים' עיקריים בתנ"ך

אחרי כל זה נפתח את התנ"ך ונראה כמה מושגים בתנ"ך הולכים יחד עם "חדש". אנחנו כעת מדברים על "תורה חדשה", מחפשים דברים חדשים. הייתי יכול לחשוב שיש עשרות דברים בתנ"ך שכתוב עליהם חדש, אך לא כך – יש קצת יותר ממנין. היות שיש קצת יותר ממנין, וכמה מהם דברים לא כל כך כלליים, אז אפשר להוציא בדיוק עשרה דברים חשובים וכלליים שכתוב בהם חדש, ומתוך זה נוכל להבין הרבה יותר טוב מה זה להיות חדש – אני צריך להתחדש ומשיח צריך לבוא

אחד המקורות בתנ"ך שהפנימיות של הבינה היא השמחה. עוד פסוק הוא "אם הבנים שמחה", והרי בינה בקבלה היא אמא. אם כן, יש פה פסוק שבמקום לכתוב חכמה-בינה-דעת מחליפים את הבינה בשמחה וכותבים שלאדם שטוב לפני האלקים האלקים נתן חכמה, דעת ושמחה.

יש כאן גם סדר אחר, לא חב"ד לפי הסדר אלא חכמה-דעת-בינה. יש בקבלה וחסידות חכמה שלמה שנקראת חכמת הצירוף, שאיך שמצרפים את חכמה-בינה-דעת – יש שש אפשרויות – כל צירוף מוליד בנפש, בלב, אחת משש המדות. יש בלב שש מדות, וקצוות, וכל צירוף שונה של חב"ד מוליד רגש מסוים בלב. הצירוף הזה, שקודם חכמה ואחר כך דעת ובסוף שמחה – פנימיות הבינה – מוליד בלב, ברגש, את מדת הנצח שפנימיותה בטחון פעיל. נצח על פי פשט הוא לנצח. יש חג בחב"ד (ה' טבת, עוד שבועיים) שנקרא "דידן נצח", אנחנו נצחנו. מדברים על כך שצריך נוסחא מנצחת. הנוסחא המנצחת שלנו – כולנו רוצים פה לנצח, וקדימה ננצח, איך? – קודם כל צריך להיות אדם ש"טוב לפני האלהים" ואז ה' נותן לנו חכמה ודעת ושמחה, שמוליד את מדת הנצח כפי שהסברנו.

מה זה לענינו? כתוב "איזה הוא חכם? הרואה את הנולד". כשנקלעים למצב מסוים צריך חכמה לראות מה הולך לקרות כאן. נחזור לסיפור שהיה בימים האחרונים. דבר ראשון צריך להיות חכם שרואה את הנולד, איזה חוש – אם נעשה כך או כך מה תהיינה התוצאות. זו חכמה. אחר כך צריך דעת. מהי דעת? לקבל החלטה. המקום בו

מלכותו", מושג נשי. אז יש בתורה "שם חדש". יש גם "ארץ חדשה" – ארץ היא מלכות, אשה, כנסת ישראל, "תהיו אתם ארץ חפץ", אנחנו ה"ארץ חפץ" של ה'.

המושג "שם חדש" בקבלה הוא שם מה החדש. הביטוי **שם מה החדש** (ר"ת **משה** וכן ס"ת **משה** – משה אמר פעמיים "ונחנו מה" – "משה משה" לא פסיק טעמא בגווייהו", "אתפשטותא דמשה – שם מה החדש – בכל דרא ודרא") שוה **שבת**. רק **שם מה** שוה **שכינה** ועם ה**חדש** שוה **שבת**.

שם מה החדש קשור למלך הדר בסוף פרשת וישלח, שהוא סוד "ברישא חשוכא והדר נהורא" (שראשית התיקון הוא גוי שהופך את עורו, מעור חשוך לאור מאיר – כמו שמצאו כתוב בספר תורה של רבי מאיר "כתנות אור" במקום "כתנות עור", והרי רבי מאיר היה בן גרים, בחינת הדר – "כיתרון האור מן החשך [דווקא]). המלך הדר הוא-הוא שם מה החדש בקבלה. למה הוא צריך להתחדש? כי קודם יצא אור העינים דא"ק, ממנו נתהוה עולם הנקודים שנשבר – וצריך לתקנו, בסוד "אשר עשה משה לעיני כל ישראל" – ואחר כך צריך לצאת שם מה החדש מהמצח. הכל חוזר לאור לגויים: על פי פשט המלך הדר ואשתו מהיטבאל, סוד עולם התיקון, הם גויים, אבל כנראה שהם התגייירו ולא הסתפקו בשבע מצוות בני נח (כפי שאנו שואפים במהפכה הרביעית, שה"אור לגויים" יפעל גם גיור הגויים הראויים לכך, ולא יסתפק בהיותם חסידי אומות העולם).

וכמה רמזים: הדר מהיטבאל עולה אשה, רמז לעיקר נקודת ההתבוננות שלנו, שהכל שייך לאשה, "מיינר זאגט" כנ"ל. הדר ומהיטבאל עולה **חדש**, היינו "שם [מה] החדש" שהוא "אשה חדשה". "אשה חדשה" היא מציאות חדשה – "כי ברא הוי' [אשה] חדשה בארץ, נקבה תסובב [ותכלול בעצמה] גבר" (נקבה תסובב גבר = ארץ ישראל, ארץ חדשה לע"ל) – בכך שהיא כוללת את האיש, "הכל מן האשה" סוד "הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר", העפר הוא יסוד האשה, והוא סיום מאמר החתונה "לכה דודי גר".

ולגלות לנו תורה חדשה, "תורה חדשה מאתי תצא" כלשון חז"ל.

חמשה 'חדשים' נשיים

מתוך עשרת הדברים האלה בתנ"ך שכתוב בהם חדש יש משהו מאד מענין, שלכן שייך לצבור הבנות והנשים כאן, שחמשה מהם, בדיוק חצי, הם מושגים מובהקים בקבלה של ספירת המלכות, של אשה. יש משהו מיוחד שאני רואה שהמושג חדש, להתחדש, שייך באופן מיוחד לענין של האשה. ממילא גם התורה החדשה של המשיח צריכה להיות משהו מאד נשי. למה התחדשות שייך לאשה? כי האשה דומה ללבנה, החדש. למה קוראים לירח חדש? כי הוא מתחדש, "מדי חדש בחדשו". זה ביטוי שראינו פה באגרת הקדש של אדמו"ר הזקן, "מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו" – גם שבת היא נשית, מלכות, אבל ראש חדש עוד יותר. נשים נוהגות במיוחד לשמור את ראש חדש, לעשות לו זכר, יותר מגברים.

מה הביטוי הכי מובהק שמקשר בתנ"ך בין חדש לאשה? פשוט מאד, כתוב "אשה חדשה", "כי יקח איש אשה חדשה". אין בתנ"ך 'איש חדש', אין כזה דבר, אין אנשים חדשים – יש רק נשים חדשות. יש אשה חדשה, אין גבר חדש, אין אדם חדש, אין איש חדש ואין אנוש חדש. יש ארבעה שמות לאדם בתנ"ך – אדם, איש, גבר, אנוש – ואף אחד מהם לא "חדש" בתנ"ך. אני רואה שלהיות חדש שייך בעצם לאשה.

מה עוד יש? כתוב "ביתו" זו אשתו, יש "בית חדש", "כי תבנה בית חדש", דימוי מובהק של מלכות-אשה. מה עוד יש? "וקרא לך שם חדש אשר פי הוי' יקבנו" – יש "שם חדש" ושם הוא מלכות, "שם כבוד

כעת נתחיל לנתח את כל החדשים האלה שכתובים בתנ"ך. יש חמשה שהם באופן מובהק נשיים ועוד חמשה שאיני יודע בדיוק, כל אחד מהם ענין בפני עצמו – ברית חדשה, רוח חדשה, לב חדש, שיר חדש, שמים חדשים.

חמשה זוגות בקו האמצעי

הייתי יכול לחשוב שהדרך הכי נכונה היא לעשות פרצוף של עשר ספירות, כפי שאנחנו עושים בדרך כלל, אך כאן היות שיש חמשה דברים שהם מלכות אומר שכנראה לא הכי נכון לעשות 'סתם' פרצוף של עשר ספירות אלא לחפש 'מודל' אחר. הרעיון הוא שהכל קשור כאן לספירת הדעת, שבתוכה יש ה חסדים ו-ה גבורות, חמש דרגות של אהבה וחמש דרגות של יראה. חמש הדרגות של היראה שייכות לאשה וחמש הדרגות של האהבה הן המשלימות אותן.

כתוב שלאשה בתחלה יש רק ה גבורות, אבל השלמות שלה – שהיא בעצם ה"אשה חדשה", שהאשה צריכה להתחדש – היא ההשתלמות גם בחמשת החסדים יחד עם חמש הגבורות, ואז היא שלמה בכל הכחות שלה. את זה גופא יש כמה דרכים בקבלה לנתח בפרטיות. כעת נראה שיש בעצם לכל חמשת הדברים החדשים, הנשיים, בן זוג – נעשה כאן חמשה זוגות של דברים חדשים, שידוכים. יש כאן חמש בנות, בנות צלפחד, והן צריכות להתחתן – צריכים חמשה שידוכים בשבילם. חמשת הדברים החדשים שאמרנו צריכים להשלים את חמש הבחינות הנשיות החדשות. בסוף יוצא שהכל שייך לנשים, 'מיינר זאגט'. אשתו של אדמו"ר

כתוב שה' החדש שלנו הוא גם "חפצי בה", שה' חפץ בנו, ב"ארץ חפץ" שלו, ואנחנו חפצים בארץ ישראל, הארץ החדשה שלנו, שכל הזמן "ותחדש פני האדמה", הארץ מתחדשת.

בעצם, מה הדבר הראשון שכתוב עליו "חדש", "הכל הולך אחר הפתיחה" והפעם הראשונה בתנ"ך היא "מלך חדש". לא יכול להיות משהו יותר מובהק, והוא כאן הראשון – "בתר רישא גופא אזיל", הכל הולך אחר הפתיחה – שחידוש שייך למלכות, בחינת אשה.

חמשת ה'חדשים' הנוספים

אם כן, יש כאן חמשה ביטויים מובהקים – מתוך עשרה – של חידוש ששייכים לאשה, למלכות, ללבנה. מהם חמשת האחרים? "תורה חדשה" הוא בטוי של חז"ל, אך הוא לא מופיע בתנ"ך. מה שכן כתוב, כפי שדברנו אמש, הוא "ברית חדשה". כתוב "וכרתי את בית ישראל ואת בית יהודה ברית חדשה לא כברית הראשונה" אלא ש"ונתתי את תורתך בקרבם ועל לבם אכתבנה ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את הוי' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם". אם כן, "ברית חדשה" היא תורה שנובעת מתוך הלב, מתוך הנשמה, "אמת מארץ תצמח" – זו התורה החדשה שה' מבטיח לנו, מה שיהיה בזמן הגאולה, בקרוב ממש.

יש "שיר חדש", "שירו להוי' שיר חדש". שבע פעמים כתוב בתנ"ך – "כל השביעין חביבין" – הביטוי "שיר חדש". יש "רוח חדשה", יש "לב חדש", ויש "שמים חדשים" (הזוג של "ארץ חדשה").

חמשה דברים שונים ואני רוצה לבנות מבנה מסוים, התבוננות (לשון בנין), כדי להתבונן בהשלכה הנפשית, דווקא הארץ החדשה היא הכתר של האשה (סוד "נקבה תסוכב גבר" לע"ל, ע"ד "כתרו את בנימין", "נקבה תסוכב גבר" בגימטריא ארץ ישראל).

חוץ מזה שאותן חמש בנות צלפחד שהזכרנו כרגע הן "מחבבות את הארץ ביותר", כתוב בפירוש בחז"ל "למה נקרא שמה ארץ? שרצתה לעשות רצון קונה". כלומר, ארץ היא מלשון רצון בנפש, "והיה כי תבוא אל הארץ", צריך להגיע אל הארץ, הרצון של הקדושה. מהי ארץ ישראל לעומת חוץ לארץ? חוץ לארץ היינו רצון זר, רצונות אשר לא לה' המה, אבל ארץ ישראל "שרצתה לעשות רצון קונה" היינו שכל הרצונות קדש לה'. הרצון בנפש הוא בכתר. גם כנסת ישראל, אנחנו "ארץ חפץ" – חפץ הוא פנימיות הרצון. יש רצון שלא מורגש בתוכו עונג אבל יש רצון שיש בתוכו עונג, לרצון הזה קוראים חפץ ואנחנו "ארץ חפץ". שוב, הארץ – "ארץ חדשה" – שאנחנו מדברים עליה ורוצים לפעול אותה, כל הפעילות שלנו כאן, היא הכתר. כמו שנראה תיכף הכל מתחיל ב"ארץ חדשה" ונגמר ב"מלך חדש" – "ארץ חדשה" בכתר של המלכות ו"מלך חדש" במלכות של המלכות. רוצים את הארץ ש"רצתה לעשות רצון קונה", לבוא אל הארץ.

אם זה הכתר של המלכות, מה בין הזוג? צריכים לעשות כאן חמשה שידוכים. מכל חמשת האחרים, מי מתאים להיות בין הזוג, המשלים, של הארץ החדשה? הפסוק בעצמו אומר "השמים החדשים והארץ החדשה", אז הייתי חושב שהשמים הם בין

הזקן, בעל הגאולה, אמרה עליו 'שלי אומר ככה', בסוף הכל שייך לאשה, גם הבעל.

נעמיק עוד יותר את ההתבוננות שלנו: בעולם הזה אנשים נוטים או לימין או לשמאל, עד כדי כך שיש ימין קיצוני או שמאל קיצוני. הקיצוניות היא בעיה, לכן הרמב"ם אומר שהכי טוב להיות באמצע, הקו האמצעי, שבקבלה הוא באמת קו האמת, קו נושא הפכים. לא באים לבטל את הימין ואת השמאל, אבל צריך כח שעושה שלום ביניהם וכח זה יש רק לאמצע, בו יש כח מיוחד של נשיאת הפכים. למה אמרנו זאת? כי בקו האמצעי יש חמש נקודות – כתר, דעת, תפארת, יסוד, מלכות. גם באשה בפני עצמה, ב'פרצוף' הנשי, יש את חמש הנקודות של הקו האמצעי שלה, הכח נושא ההפכים של האשה. ויש עוד חמש נקודות, שהן כתר-דעת-תפארת-יסוד-מלכות, של ההשלמה, של החסדים. נמצא שבחמש הנקודות של הקו האמצעי יש לעשות חמשה שידוכים.

ננסה לעשות זאת בקצרה. נתחיל מלמעלה:

כתר: "ארץ חדשה" ו"שיר חדש"

אמרנו שאת כל חמשת הדברים של האשה יכולתי לשים במלכות, אבל כעת אני אומר שבתוך המלכות יש לי כתר שבמלכות, דעת שבמלכות, תפארת שבמלכות, יסוד שבמלכות ומלכות שבמלכות.

דווקא בכתר של המלכות, השרש של המלכות, אני שם את ה"ארץ חדשה". למה? הכל כאן הוא מלכות, אבל היות שיש לי

שמחה ויש מה שהיא משפיעה לו שמחה, שתי הברכות האחרונות בשבע ברכות – "משמח חתן וכלה" ו"משמח חתן עם הכלה".

מי הולך יחד עם ה"אשה חדשה"? "רוח חדשה". "רוח חדשה" היא – כמו שכתוב אצל יהושע, שיעור התניא של היום, כ' כסלו, בו לומדים את תחלת ההקדמה של ספר תניא קדישא (ראוי שכל אחת ואחת תלמד זאת) – "איש אשר רוח בו", "שיודע ללכת כנגד רוחו של כל אחד ואחד" והוא כותב שהיינו דעתו של כל אחד ואחד. "כשם שאין פרצופיהן שוים כך אין דעותיהן שוות", לכל אחד יש דעה אחרת, והדעה של כל אחד היא הרוח שלו – כך כתוב כאן בפירוש בהקדמת התניא. שוב, יש רוח, רוחניות, רוח חדשה, רוח הקדש.

נעשה גימטריא פשוטה: כמה שוה רוח הקדש? אשה חדשה, בדיוק. אשה חדשה היא אשה ששלמה בדעתה. גם רש"י כותב בחומש ש"דעת" היינו "רוח הקדש". אם כן, יש רוח חדשה שה' יתן לנו בביאת משיח, תיכף ומיד ממש, שהיא רוח הקדש. יש חדש-קדש מתחלפים בלשון הקדש. יש רוח חדשה, שהיא רוח הקדש, ויש אשה חדשה – זה הזיווג השני, במקום הדעת.

תפארת: "שם חדש" ו"שמים חדשים"

אחר כך יש "לשם ולתפארת" – "שם חדש" הוא מלכות ובתוך הקו האמצעי של

הזוג של הארץ, אבל כעת נחדש ונאמר קצת אחרת. נאמר שהזיווג של הארץ החדשה הוא "שיר חדש". איך אני יודע ש"שיר חדש" הולך יחד, שידוך טוב, עם "ארץ חדשה"? כי הפסוק אומר כך בפירוש. אמרנו שיש שבעת פסוקי "שיר חדש", והראשון והרביעי מחברים באופן מפורש את השיר החדש עם הארץ. שניהם מתחילים "שירו להוי' שיר חדש", סימן של הגאולה, ובראשון בנביא כתוב "תהלתו בקצה הארץ". הפסוק בתהלים הוא "שירו להוי' שיר חדש שירו להוי' כל הארץ". "על פי שנים עדים יקום דבר", כאן רואים בפירוש ש"שיר חדש" הולך יחד עם ארץ. למה? כי שיר בחסידות הוא ביטוי של התענוג הכי עמוק בנפש, לשיר, "שירו להוי' שיר חדש שירו להוי' כל הארץ". זה הזיווג הראשון שלנו, שיר חדש יחד עם ארץ חדשה, תענוג עם רצון, פנימיות הכתר שמשלים את חיצוניות הכתר, הרצון של האשה, "ארץ חפץ" (ורמז: שיר חדש ועוד ארץ חדשה עולה הכל פעמים הוי' וכו').

דעת: "אשה חדשה" ו"רוח חדשה"

אחר כך יש לנו את האשה החדשה עצמה. איפה נשים אותה? בעצם ספירת הדעת, "והאדם ידע את חוה אשתו". מה הולך יחד עם ה"אשה חדשה"? "אשה חדשה" היא אשה ששלמה בדעתה, ששוה בקומת החב"ד שלה עם בעלה, "איש ואיש יולד בה", יש לה שכל – יתכן גם יותר שכל מבעלה – "מהוי' אשה משכלת", והבעל מאד שמח בה. יש מה שהבעל משפיע לה

מלכות: "מלך חדש" ו"לב חדש"

אחרון אחרון חביב, השידוך של המלכות שבמלכות, שם יש "מלך חדש". זו המצוה הראשונה של עם ישראל כשהוא נכנס לארץ ישראל (הכתר כנ"ל – "אין כתר אלא למלך") – להקים מלך חדש. מה נשאר לנו? מה אמור להיות כעת הזיווג של המלך החדש? "לב חדש". המלך החדש הוא לב חדש. רוח חדשה היתה רוח הקדש בדעת אבל "מלך חדש" הולך עם "לב חדש". הרמב"ם כותב בפירושו שהמלך הוא "לב כל ישראל", הוא נשמה כללית, וכמו שהלב מרגיש את כל האברים כך המלך הוא רגיש, כולל את כל אזרחי המדינה. לכן צריך לשדך בין הלב למלך, שהוא "לב כל ישראל". ה"מלך חדש" הוא ה"לב חדש" של העם כולו (לב מלך = 122, אני-אני, מספר השראה כפול, 'אני' שייך למלכות, "אני ראשון ואני אחרון").

סיכום

כך השלמנו את כל ה"חדשים":

כתר: ארץ חדשה – שיר חדש

דעת: אשה חדשה – רוח חדשה

תפארת: שם חדש – שמים חדשים

יסוד: בית חדש – ברית חדשה

מלכות: מלך חדש – לב חדש

בעצם הכל בסוד בנות צלפחד, נשים צדקניות שבזכותן תבוא הגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

המלכות היינו נקודת התפארת^ה. כאן נשים את בן הזוג של השם החדש, מה שמשלים אותו, "שמים חדשים", כי שמים בקבלה הם גם תפארת ושם היינו שתי אותיות הראשונות של שמים. כל מה שיהודי עושה צריך להיות לשם שמים (שם שמים = ב פעמים שסה, מספר השראה כפול, שסה ימים ו-שסה לילות, עורקים וורידים, י פעמים חכמה). אם כן, יש שם חדש ושמים חדשים, שגם הולכים יחד.

יסוד: "בית חדש" ו"ברית חדשה"

אחר כך יש עוד זוג מובהק – בית וברית, שההבדל ביניהם הוא רק ר (והם משלימים זה את זה: ברית בית = 1024 = לב ברבוע = 2 בחזקת 4). יש "כי תבנה בית חדש", "ביתו" זו אשתו", ובבית יש שלום בית. בקבלה המושג שלום הוא היסוד, זה מקום הברית. האות ר בין כל אותיות האלף-בית היא אות נשית. שוב, כל ההבדל בין בית לברית הוא תוספת ר בבית. מי הראש של הבית? בעלת הבית. מה שזה אומר לנשים שקצת צריך לשים את הראש בתוך הבית... לא רק מחוץ לבית. צריך לשים את הראש בתוך הבית ואז הבית הופך להיות ברית, "ברית קדש", אז יש "שלום בית", שלום הוא ברית, יסוד, בקבלה. זה השידוך הרביעי.

^ה והוא סוד "יפת אלהים ליפת [יפי-תפארת] וישכן באהלי שם" הנ"ל הערה ה.

שריא" רק באתר שלי, לכן צריכים אחדות כדי לזכות ל"החדש הזה לכם".

עוד פעם שיהיה גוט יום טוב, חג שמח, בשמחת הגאולה.

"תורה חדשה" – לכלל מאוחד (השלמה)

מה שעצם המושג חדש הוא נשי קשור גם למצוה הראשונה שקבלנו כעם, שרש"י אומר שהתורה היתה צריכה להתחיל ממנה: "החדש הזה לכם ראש חדשים". מפורסם אצלנו ש"החדש הזה לכם" שוה משיח בן דוד, ללמד שהתורה החדשה צריכה לצמוח מ"לכם", יוצא מכס, וזה אמור להיות תחלת התורה. נחזור לרש"י הראשון, שאם התורה היתה מתחילה מכאן היא כבר היתה תורת משיח, עולם הבא, ודווקא תורת העולם הזה צריכה להתחיל מבראשית כמענה לטענת אומות העולם "לסטים אתם". זה מאפיין של תורת העולם הזה.

זו עוד נקודה שצריך להרחיב: לפי רש"י תחלת התורה היא "דע מה שתשיב". השו"ע מתחיל מ"עז כנמר" ב"אל יבוש מפני המלעיגים" והתורה בכלל לפי רש"י מתחילה מ"דע מה שתשיב". ההתחלות האלה הן תיאור מדויק של עלמא דין, אבל ברגע שיש "תורתי בקרבם ועל לבם אכתבנה ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את הוי"ו" זה כבר "החדש הזה לכם", בגימטריא משיח בן דוד.

הווארט הוא שעד אז היו שלש מצוות, ואף שהיו לנשמות כלליות הן עדיין לפרטים, ו"החדש הזה לכם" זו המצוה הראשונה שנאמרה לעם ישראל ככלל. באמצעות משה ואהרן, בעיקר משה, אבל לכלל ישראל – יש כאן כבר עם ישראל שמקבל. גם תורת משיח היא "שכינתא

ג. ביאור אגרת הקדש כא (השלמה)

"לעולם יקדים אדם לדבר מצוה" – הלימוד

מבנות לוט

שאלנו למה אדמו"ר הזקן מביא באגרת הקדש את המאמר "לעולם יקדים אדם לדבר מצוה" ולא את "זריזין מקדימין למצות". עוד יותר תמוה, שהרי את "זריזין מקדימין" לומדים מ"וישכם אברהם בבקר" בעקדה, ולמה מביא כאן מאמר אחר? ! עוד יותר פלא יש כאשר מסתכלים ב"וכו" של המאמר שהוא מביא. זהו מאמר של רבי יהושע בן קרחה שמובא שלש פעמים בש"ס – "לעולם יקדים אדם לדבר מצוה שבשכר לילה אחת שקדמתה בכירה לצעירה זכתה וקדמה ארבעה דורות למלכות"^ט.

עוד לפני שננסה להבין למה אדמו"ר הזקן מביא דווקא מאמר זה, יש כאן ווארט מופלא בפני עצמו, שקורא למעשה של בתו הבכירה של לוט (אם מואב) "דבר מצוה". הרי אברהם התבייש בזה והגמרא באותם מקומות משבחת את הצעירה שלא פרסמה וכו' (הבן יהוידע אומר שהבנות כוונו לטובה ורק כוונת לוט היתה לרעה ולכן הדין הוא "עמוני ולא עמונית" ו"מואבי ולא מואבית").

על דרך הפשט מביא מאמר זה כי רוצה ללמוד שכדאי להקדים את התקציב השנתי "מדי חדש בחדשו" ו"מדי שבת בשבתו".

^ט נזיר כג, ב; ב"ק לח, ב ("שקדמתה... שקדמתה..."); הוריות יא, א.

"שקדמתה... וקדמתה" ובפעם השלישית "שקדמה... שקדמתה".

דמותו של רבי יהושע בן קרחה

זהו מאמר של רבי יהושע בן קרחה, שרצייתי לדבר במאמר מוסגר על כך שיש מחלוקת רש"י ותוס' האם הוא בנו של רבי עקיבא (כדעת רש"י, משום שפעם אחת בן עזאי קרא לר"ע קרח ויודעים ממקום אחר שיש לו בן שקוראים לו יהושע) או שלא (כדעת תוס' בתוקף^א). הכי מענינת כאן העדות של האריז"ל. בדרך כלל האריז"ל מביא גלגולים, אבל כאן הנוסח שאמר לרבי חיים ויטאל שראיתי במו עיני את רבי יהושע בן קרחה וכן ראיתי את רבי יהושע בנו של רבי עקיבא ואלה שני אנשים שונים^ב.

בסדר הדורות גם מעלה סברה בענין. כל הבעיה שרבי יהושע בן קרחה היה רבי של רבינו הקדוש והוא ברך אותו שיגיע לחצי ימיו, כלומר שהאריך ימים מאד, ומכאן עושים חשבון כמה זמן חי רבי ולפי זה כמה זמן חי רבי יהושע בן קרחה וזה לא מסתדר

^א שבועות ו, א וז"ל:

יהושע בנו של רבי עקיבא – הוא יהושע בן קרחה, שרבי עקיבא קרח היה כדאמרין בבכורות הוין מן הקרח הזה.

^ב שבת קנ, א ד"ה "ורבי יהושע בן קרחה היא". בבא בתרא קיג, א ד"ה "ומטו בה משמיה דרבי יהושע בן קרחה" (מחלוקת ר"י ור"ת). בכורות נח, א.

^ג שער הגלגולים הקדמה לו וז"ל:

גם א"ל מורי ז"ל, כי הוא ראה בעיניו את ר' יהושע בן קרחה, ואת ר' יהושע בנו של ר' עקיבא, ואינם איש אחד, הפך מ"ש רש"י ז"ל בכ"ק דשבועות בסוגיא דבהרת ששניהם אחד.

המאמר "זריזין מקדימין" מדבר באותה עונה, באותו יום, שלא לחכות לשעות הצהריים או שעות הבקר המאוחרות יותר, אלא להזדרז לעשות בבקר. המאמר "לעולם יקדים" מדבר בימים, לא רק באותו יום, וכך רוצה לומר כאן – לא לחכות לסוף השנה אלא להקדים ולתת כל חדש או כל שבת.

המצוה של בנות לוט היא – כפי שרש"י אומר – שלדעתן נחרב העולם ורק הן יכולות להציל את האנושות. כלומר, לדעתן זהו מעשה של מסירות נפש כדי להציל את האנושות. מזכיר מעשי מסירות נפש, שגם מי שחולק עליהם – על כל פנים לדעת העושה מדובר בדבר מצוה כדי להציל את המצב, הצלת נפשות ממש. אם כן, זוהי "עברה לשמה" (נושא שיש עליו מאמר גדול) – הן יודעות שזו לא דרך ארץ, אבל נצרך לדעתן (כמו שחז"ל דורשים על "עולם חסד יבנה", נישואי אח ואחות, "חסד הוא", בדורות הראשונים של האנושות). כל אגרת הקדש היא שכל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול שהוא "לאקמא שכינתא מעפרא". כנראה שפעולות כעין אלה שייכות בפנימיות הענין למה שצריכה להיות ההרגשה כשאדם מתמסר להציל/לחזק את הישוב בארץ ישראל.

צריך לפתח יותר את הרעיון, אבל ודאי ענין משמעותי ביותר כאן. אפילו כותב כאן ש"נאמר ונשנה בדברי רז"ל". למה צריך לכתוב כך? באמת כתוב שלש פעמים, "נאמר" פעם אחת ו"נשנה" עוד פעמיים. בין המקומות האלה יש הבדלים קטנים מאד בסגנון הלשון – פעם ראשונה כתוב "שקדמתה... וקדמה", בפעם השניה

דמלכא"י⁷, בין בגלגול הראשון ובין בגלגול זה כרבי יהושע בן קרחא).

ורמז מופלא: **רבי יהושע בן קרחא = הבכירה הבכירה הבכירה הבכירה**, ממוצע כל תבה, והנה כתוב 4 פעמים **הבכירה** בפרשה!

ועוד – **לוט הבכירה מואב** (אבא אמא וילד) = 336 (פורים, עד דלא ידע בשכבה ובקומה, פורים לשון "פרו ורבו") = 3 פע' 112, ממוצע = **יבק** (סוד יב"ק) ר"ת יהושע בן קרחא.

כל השמות – **לוט הבכירה מואב עקיבא יהושע** = 910, חצי 1820 = 5 פעמים **יעקב**, ממוצע (בסוד עקיבא גלגול יעקב, כנודע). רוס"ת = **הבכירה ! (הבכירה יעקב = משיח בן דוד)**.

עם הגיל בו רבי עקיבא נשא את רחל וכו'. לכן בעל סדר הדורות מגיע להצעה פלאית שכנראה רבי עקיבא בצעירותו היה נשוי לאשה אחרת, לפני שנשא את רחל בגיל 40. לפי זה יש לרבי עקיבא את האשה האלמונית ואחר כך את רחל ואחר כך את אשת טורנוסרופוס הרשע. כבר אפשר לעשות איזה הכנעה-הבדלה-המתקה של הנישואין שלו.

כל זה מאמר מוסגר בפני עצמו, דרוש על ר"י בן קרחא, שמזכיר את רבי אייזיק שאנו אוהבים לצטט לגבי הגר וקטורה, האם הן אותה אחת (רש"י) או שתי נשים שונות (ראב"ע). הוא אומר שגם וגם – בעשיה הן שתי נשים ובעולם היצירה אשה אחת. כנראה שככה בהרבה מקומות כשלא יודעים על דמויות (יש גם שיחה של הרבי על השפאלע זיידע ורבי לייב שרה'ס, שאומר ש"מונח בשכל שהם אותו אדם"⁸), צריך להוסיף את רבי יהושע בן קרחא לרשימה הזו.

איך כל זה נוגע למאמר עם בנות לוט? לפי החידוש של בעל סדר הדורות, שהוא בן רבי עקיבא מנישואין קודמים, רבי עקיבא הקדים למצות פו"ר בהיותו עם הארץ שונא חכמים, בחינת לוט ובנותיו, ואף על פי כן יצא מכך גדול בישראל, רבי יהושע בן קרחא. לפי זה, רבי יהושע בן קרחא בעצמו הוא עצם המאמר שהוא אומר (ולכן קורא לכך מצוה, שהיא מצוה רבה בכל מקרה, והיות שזו מצוה אזי "לא ידח ממנו נדח" וכל הנשמות תזכינה "לאשתאבא בגופא

⁷ כמבואר במאמר "דער פרויער ווארא" – נלמד בשיעורים לקמן בשנה זו משבת שמות ואילך.

⁸ שיחת אחרי תש"ל.

כוונת התפלה

מחלוקת הרמב"ם והטור בכוונת התפלה | תבור שתי הכוונות בתפלה | "הוי" בחכמה" - ארבע עבודות בהכנה לתפלה

מי שהתפלל ולא כיון את לבו יחזור ויתפלל בכוונה ואם כיון את לבו בברכה ראשונה שוב אינו צריך. אמנם הטור (ואחריו נמשכו השו"ע ושאר הפוסקים אחריו) כתב¹ בגדר הכוונה: מחשבתו כיצד? דתניא המתפלל צריך שיכוין לבו שנאמר תכין לבם תקשיב אזניך פירוש שיכוין פי' המלות שמוציא בשפתיו.

ובפרק י' כוונת פירוש המלות. אמנם, בפשט דברי הרמב"ם אין לחלק בין הכוונות, שהרי הרמב"ם לא הזכיר כלל את כוונת פירוש המלות (ראה שו"ת ארץ צבי ח"א סימן כב וצ"ע שם גם לחינוך מצוה תלג), והאריך בזה בראיותיו הברורות באמרי צבי שם (בפרט בסעיפים ו-ח, וראה שם הערה ב שאף שהרבי מליובאוויטש הביא בכ"ד דברי הגר"ח הנ"ל – וביניהם לקו"ש חכ"ב עמ' 118 – הרי כתב באגרת שנדפסה בלקו"ש חי"ד עמ' 223 ש"מסופקני אם גם הגר"ח פסק כן למעשה..."), והישוב הפשוט בקושיות הגר"ח שם הוא שעיקר דין כוונה מדאורייתא הוא העמידה לפני ה', והוא מתקיים גם בחלק כל שהוא מהתפלה (כדין הרמב"ם בחיוב תפלה מן התורה בכל יום), ולאחר שתקנו חכמים נוסח התפלה וקבעו את הברכה הראשונה לעיקר פסקו שבו אותה כוונה היא לעיכובא. ז' או"ח ריש סימן צח.

מחלוקת הרמב"ם והטור בכוונת התפלה

כתב הרמב"ם^א שכוונת התפלה היא מהדברים המעכבים את התפלה – בהיות הכוונה היא-היא גדר התפלה, שענינה "עבודה שבלב"^ב ודבקות בה'^ג – ובאר דבריו^ד:

כוונת הלב כיצד? כל תפלה שאינה בכוונה אינה תפלה ואם התפלל בלא כוונה חוזר ומתפלל בכוונה מצא דעתו משובשת ולבו טרוד אסור לו להתפלל עד שתתיישב דעתו...

כיצד היא הכוונה? שיפנה את לבו מכל המחשבות ויראה עצמו כאלו הוא עומד לפני השכינה...

אכן, על אף ש"כל תפלה שאינה בכוונה אינה תפלה" נפסק הדין^ה שכוונה זו^ו מעכבת רק בברכה הראשונה:

א הלכות תפלה פ"ד ה"א.

ב שם פ"א ה"א.

ג וראה באורך אמרי צבי שם סעיף יד.

ד שם הלכות טו-טז.

ה שם פ"י ה"א.

ו ידועים דברי הגר"ח הלוי בחידושו על הרמב"ם (הלכות תפלה פ"ד ה"א) כי בפרק ד ובפרק י מדובר בשתי כוונות – בפרק ד' כוונת העמידה לפני ה' בתפלה (שהיא "מעצם מעשה התפלה")

של דבקות ה' והעמידה לפניו בתפלה עם הכוונה הפרטית בפירוש המלות (כל חדא וחדא לפום שיעורא דיליה^א).

נמצא דהרמב"ם והטור פליגי בעיקר גדר כוונת התפלה, האם הוא כוונה כללית של עמידה לפני המלך (כדעת הרמב"ם) או כוונת פירוש המלות.

חבור שתי הכוונות בתפלה

ענינים עמ' קלג; וראה הקדמת מאמר "ענין התפלה וההתבוננות" עמ' כט ואילך והנסמן (שם) והוא על דרך המשכת וחבור הכוונה הכללית בכוונה הפרטית (אך הכל לפי ערכין, כי בדרך חב"ד גם הכוונה הכללית באה לידי ביטוי בהתבוננות בפרטית בסוכ"ע, ודוק).

א ידעתי פירוש המלות, מהפשט עד לעומק הכוונה, היא מיסודות חסידות חב"ד (וכנ"ל בהערה הקודמת על ההתבוננות הפרטית המיוחדת לדרך חב"ד). כך "הצמח צדק ציוה את כל המלמדים שלמדו עם נכדיו הקטנים אשר מלבד לימודים הרגילים ילמדו עמהם פירוש המלות (פירוש הפשוט) של סדר התפלה. ופעם בחדש היו באים אל הצמח צדק להבחן בזה" (לוח "היום יום" ח' טבת) ולאריך ביאורי התפלה העמוקים ביותר נקראו גם הם "פירוש המלות" (כפי שסדור עם דא"ח נקרא "סדר תפילות מכל השנה" עם "פירוש המלות על פי דא"ח" וכך נקרא ספרו העמוק של אדמו"ר האמצעי). וראה עוד אג"ק הנ"ל סימן יח (עמ' רסג-רסד) ובעיקר עמ' רסו-רסז) על הדרגות השונות בתפלה לפי פירוש המילות וכי העיקר הוא שתהיה כוונה כל שהיא על פי פירוש המלות דווקא (וראה גם ב"מאמר התפלה וההתבוננות" לר"ה מפאריטש כי גם למי שאינו מסוגל "להתבונן בסדר ההשתלשלות בדרך פרט... ואחר כך צריך להתפלל עם פרוש המלות על דרך החסידות, ואז ממילא לא יסתיר כונת פירוש המלות על כונה הכללית שהוא אליו לבדו" הרי יש "דרך יותר גבוה והוא נצרך לנשמות נמוכים דיקא, והוא מה ששמעתי מאדמו"ר שליט"א [הצמח צדק] לחשוב תורה מכתבי החסידות כסדר... ובעת התפלה לחשוב פרוש המלות" וראה ביאור הדברים במאמר הנ"ל בהוצאת גל עיני עמ' קז-קט והנסמן (שם).

והנה, ביחס למחלוקת הרמב"ם והטור כתב אדמו"ר האמצעי^ב (בהתריעו כנגד החסידים הטועים להפריד בין עומק העיון בחסידות שלפני התפלה לבין העמקה בפירוש המלות בתפלה עצמה):

הגם שלפי דעת הרמב"ם ז"ל אין צריך לכוון רק לפני מי הוא עומד אבל עם כל זה צריך לכוון אל פירוש המלות דוקא כפי דעת הטור וכן הוא על פי דעת הקבלה האמיתית.

וכן כתב^ב:

... ושידע לפני מי הוא עומד שהוא הכוונה מהתבוננות הכללית דסוכ"ע בכלל דוקא שזהו עיקר ההתבוננות יותר מן ההתבוננות בדרך פרט. ובוזה מחולקים הרמב"ם והטור בדרך הפשוט שלפי דעת הרמב"ם הכוונה שבלב לפני מי הוא עומד ולא בפירוש המלות בפרט. ולדעת הטור בפירוש המלות בפרט. ושניהם אמת.

אם כן, על פי דרך חב"ד, תכלית כוונת התפלה היא חבור ויחוד הכוונה הכללית

^א אג"ק אדמו"ר האמצעי (קה"ת תשמ"ז) סימן יח (עמ' רסו).

^ב שם סימן לו (עמ' שיא).

י ענינה של דרך חב"ד היא המשכת ההתבוננות הכללית של מורנו הבעל שם טוב בהתבוננות הפרטית שחדש אדמו"ר הזקן (מאמרי אדה"ז

יחוד החכמה (הנקודה הכללית של עמידה בבוטול לפני ה'יט) והבינה (הפורטת את הכוונה הכללית לפרטי הפרטים בפירוש המלות), "תריץ ריעין דלא מתפרשין לעלמין"^{יז}.

והנה, הטור מביא כי כוונת התפלה הפרטית נלמדת מהפסוק "תכין לבם תקשיב אזנך", ויש לומר כי הכוונה הכללית היא הרמוזה בתחלת אותו פסוק – "תאות ענוים שמעת הוי"^{יח}. תאות לבו של האדם-הענו הבא להתפלל אינה להבין (כלמדן) את פירוש המלות אלא לעמוד לפני ה' ולהתפלל אליו ומתוך כך הוא זוכה לסיעתא דשמיא^{יט} במאמציו לכוון את פירוש המלות

אדמו"ר האמצעי כותב בפירוש כי הכוונה הכללית היא "התבוננות הכללית דסובב כל עלמין בכלל" ומובן מדבריו שהכוונה הפרטית היא ההתבוננות בפרטי הממלא כל עלמין^כ. אם כן, יחוד שתי הכוונות הוא יחוד אוא"ס הסוכ"ע עם אוא"ס הממכ"ע שהוא-הוא יחוד קוב"ה ושכינתיה^{כא}, עומק המכוון של התפלה כולה^{כב}. דווקא על ידי יחוד סובב וממלא מתגלה עצמות ה' שלמעלה משניהם והיא המייחדת את שניהם (משא"כ בכוונה הכללית לבדה, ודוק). יחוד זה הוא גם יחוד התפלה (עצם העמידה לפני ה' בכוונת הלב) והתורה^{כג} (לימוד פירוש המלות). וכן הוא

יב וראה באורך במאמר "ענין התפלה וההתבוננות" וביאוריו כי פירוש המלות על פי חסידות הוא התבוננות בכל סדר השתלשלות, דהיינו באוא"ס הממכ"ע, וכנ"ל בהערה הקודמת. יג תניא פמ"א.

יד ובאותיות נוספות, של תיקון הנפש: בכוונה הכללית לבדה, שכל כולה בטול לה', מתגלה מודעות אלקית. בכוונה הפרטית לבדה, ללא הכוונה הכללית, מתגלה מודעות עצמית (המתבטאת בשאלת צרכי האדם). רק יחוד שתי הכוונות יוצר את המודעות הטבעית הרצויה. ראה על מושגים אלה באריכות בספרים מודעות טבעית והטבע היהודי (בפרט ראה שם במאמר "המודעות העתידית").

טו וראה מו"נ ח"ג פנ"א (המחלק בין כוונת התפלה, "שתפנה מחשבתך מכל דבר כשתקרא קריאת שמע ותתפלל, ולא יספיק לך מן הכונה בקריאת שמע בפסוק ראשון ובתפילה בכרכה ראשונה", להבנת התורה, "כל אשר תקרא בתורה ותשמענה, שתשים כל לבבך וכל נפשך להבין מה שתשמע או שתקרא", ודוק) ובאג"ק סימן י"ח הנ"ל (עמ' רסו-רסז) בענין "זמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד" לגבי עומק פירוש המלות שלא ניתן לכוונו בפשטות בכל יום, ודוק. היחס בין התפלה

והתורה מתבטא בענין הכוונה גופא ביחס בין קריאת שמע לתפלה (וראה אמרי צבי שם סעיף יד), והוא גם היחס בין שתי דרשות חז"ל (סנהדרין כב, א) על הפסוק "שויתי הוי' לנגדי תמיד" (תהלים טז, ח) – על התפלה ("המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכינה כנגדו שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד") ועל ספר התורה של המלך ("אלא מה אני מקיים את משנה התורה הזאת לשתי תורות אחת שיוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו בבית גגזיו אותה שיוצאה ונכנסת עמו עושה אותה כמין קמיע ותולה בזורעו שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד").

טז וראה עוד לקמן על הבטול שבעמידה זו.

יז ראה זהר ח"ג ד, א.

יח תהלים י, יז.

יט כדברי הב"ח על הטור שם:

... דקרא משמע דאין ביד האדם לכוין לבו לשמים שהרי אמר תכין לבם דמשמע אם תכין לבם אז תקשיב באונך כדפירש רש"י אלמא דביד הקב"ה הוא להכין לבבם שיכוונו בתפילה ואלמלא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לכוין את לבו אפילו הכי סימן לדבר הוא שיתעורר האדם ויסכים בדעתו לכוין כי אז

(והובאו בלשונו) והשניה והרביעית (כנגד ה
עילאה ו-ה תתאה, בחינות הנוקבא) שייכות
יותר לכוונה הפרטית של הטור. ובפרט:

י "וצריך שיראה עצמו כאילו שכינה
שרויה כנגדו" היינו הבטול המוחלט בפני
ה'כא – פנימיות החכמה.

ה "ויעיר הכונה" היינו על ידי
ההתבוננות – עבודת הבינה.

ו "ויסיר כל המחשבות הטורדות"
היינו הסרת המחשבות הזרות ששרשן
בשבירת המדות דעולם התהו
(ו שבשם) עד לטהרת הלב ומדותיו
בקדושה.

ה לימוד הק"ו מהעמידה לפני המלך
אל העמידה לפני מלכו של עולם, חוקר
המחשבות, המצריך סדור המחשבות
והדבורים, שייכת לספירת המלכות, כפשוט.

כא ודוק כי בעוד הרמב"ם הדגיש את הגברא,
"ויראה עצמו כאילו הוא עומד לפני השכינה",
בבחינת "דע לפני מי אתה עומד", הרי הטור
הדגיש את מעמד השכינה, "ויחשוב כאילו שכינה
כנגדו", בבחינת "שויתי הוי' לנגדי תמיד" –
כלשונו שם – ואילו אדמו"ר הזקן שלב את
הלשונות כך שה"יראה עצמו" הוא כפי שהוא
בשרשו בחכמה, בטל בגילוי ה'.

מעומק לבו – "תאות ענוים שמעת הוי'
תכין לבם תקשיב אזנך".

"הוי' בחכמה" – ארבע עבודות בהכנה
לתפלה

אות לכך שהכוונה הפרטית, גם לשיטת
הטור והפוסקים שאחריו, אינה עומדת בפני
עצמה אלא מחוברת לכוונה הכללית ונובעת
ממנה יש בארבעת הענינים שהוא מונה
כענין והכנת התפלה (המובאים כאן בלשונו
הזהב של אדמו"ר הזקן בשלחנו הטהור²):
וצריך שיראה עצמו כאילו שכינה
שרויה כנגדו

ויעיר הכוונה

ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו
עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה
בתפלתו

ויחשוב כי אלו היה מדבר לפני
מלך בשר ודם היה מסדר דבריו
ומכוין בהם יפה לבל יכשל ק"ו לפני
מלך מלכי המלכים הקב"ה שצריך
לכוין לפניו אף מחשבתו כי לפניו
המחשבה כדיבור כי כל המחשבות
הוא חוקר

ארבע ההכנות הללו מכוונות כנגד ארבע
אותיות שם הוי' ב"ה, כאשר הראשונה
והשלישית (כנגד י ו-ו, בחינות הדכורא)
שייכות יותר לכוונה הכללית של הרמב"ם

ודאי הקב"ה עוזרו כי הבא לטהר מסייעין לו
מן השמים.

כ צח, א (מרן המחבר קצר את לשון הטור
ואדמו"ר הזקן מביא את לשונו במלואה בשינויים
קלים).

מידי שבת מתקיים שיעור עם הרב בביתו
(רח' אדמו"ר הרי"צ 14, כפר חב"ד) אחרי
תפלת מנחה בבית כנסת המרכזי (בערך
בשעה 12:45 בצהריים)

ביום חמישי, ו' שבט תתקיים תפלת
ערבית בבית הרב בשעה 18:00 ולאחר
מכן שיעור

ביום ששי, ז' שבט, תתקיים תפלת שחרית
בבית הרב בשעה 10:00 ולאחר מכן שיעור

כולם מוזמנים!

לזכות הרך הנולד

בן מנחם מענדל וחיה רוחמה שיחיו דיין

שיזכו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו

בשעה טובה ומוצלחת ולגדלו לתורה

לחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה

בגשמיות וברוחניות!